

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinji Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se îz-
napoiază.

Abonați ziarele maghiare!..

Sufletul românesc din această țară răsuflă — înăbușit, cum poate — în școala românească, pândită de fantoma în veci fioroasă a culturii „patriotice” și ceva mai ușor în cele câteva societăți culturale.

Singur în ziaristică găsește un câmp, deși restrâns, dar mai liber de manifestare. Găsește, dar, trebuie să recunoaștem că încă nu l-a cucerit. Și cauzele sunt multiple, deși nu de neînvinș.

Una dintre ele ne-a fost indicată, zilele trecute, de îmbolnăvita în șovinism „Budapesti Hirlap” — și-i rămânem recunoscători că n-ea atras, cu mult stăruință, atenția asupra ei.

Pe celelalte le lăsăm, fiindcă pe de o parte n'am putea contribui, nici măcar în parte, la înlăturarea lor imediată, iar pe de altă fiindcă acum ținem morțiș să cercetăm cauza asta, în care suntem aproape în totul de acord cu „Budapesti Hirlap” — iar asta se întâmplă așa de rar!

E vorba de numărul abonaților ziarelor noastre. Suattem de perfect acord cu organul imperialismului jidano-maghiar asupra numărului prea mic al cetitorilor ziarelor românești, deși nu e tocmai așa de mic pe cât l-ar dori străinul..

Ceiace, iusă, ne preocupă, în chip deosebit, în afirmațiile numitului ziar e numărul abonaților lui români. Mângăindu-și perciunii patriotici, se laudă că acest număr se ridică peste acela, al cetitorilor ziarului nostru.

Oricât am fi noi de supărați pe abo-

nații români ai lui „Budapesti Hirlap”, minciuna asta totuș nu vrem s'o înghițim. Numai aici nu suntem de acord

Dar o știm și o recunoaștem — aici în publicitate, spre rușinea intelectualilor noștri — fără să ne-o mai spună jivina din capitală, că gazetele maghiare, în bloc, au mai mulți abonați români decât organul partidului nostru — mult mai mulți!

Unii dintre abonații români ai lui „Budapesti Hirlap” — al căror număr bănuim că se ridică la 1000 — îl citesc ca să-l vadă cât e de obraznic și de nelegiuit — și mai citesc și un ziar românesc, dacă nu mai multe. Alții sunt abonați numai ai lui „Budapesti Hirlap”, „Pesti Hirlap”, „Az Ujság” ori „Magyarország”. Aceștia nu sunt nici trezi, nici nu dorm deabinele; — sunt hibernanții noștri, cărora Dumnezeu le-a dat pedeapsa de a nu cunoaște o cultură în întregime și de a se împărtași din două culturi, cari au găsit loc de încăierare tocmai în sufletul lor. Aștia săracii, la ora poștei, întorc pe o parte și pe alta foile multe ale ziarului din Budapesta și încep să le compare cu „Românul”, cu „Gazeta Transilvaniei” și se conving din nou, că ar face o risipă zadarnică să aboneze și un cotidian românesc.

Aceștia sunt — să le zicem pe nume — naivii noștri, cari chiar să nu fie ziarele maghiare mai mari decât cele românești, și unele din ele mai bine redactate, le consideră totuș mai bune și mai folositoare, fiindcă nu sunt scrise în românește.

*

Chestia abonaților români ai ziarelor maghiare ne preocupă în chip deosebit, fiindcă presei noastre cotidiene i-s'a rezervat, prin sila împrejurărilor, un rol de o însemnătate capitală în vicața noastră publică. În consecință ea trebuie neapărat să uzeze de toate mijloacele spre a ține pas cu presa maghiară, în ceea ce privește materialul și redactarea, iar pe de altă parte trebuie astfel răspândită încât să nu rămână casă de intelectual român necercetată de ziar românesc.

Prin numărul crescut al abonaților se ridică ziarul, iar prin ziare bune o limbă și o cultură străină pot în mod simțitor să fie slăbite în rezultatele lor.

Dacă „Budapesti Hirlap” o spune cu îngâmfare că are mai mulți abonați români decât noi, apoi fără îndoială că are neasemănat mai mulți jidani și maghiari, furnizați de orașele și satele maghiare cucerite de maghiarism și jidovime — încât nu e strâmtorat pe cele câteva mii, pe care le are dela zilnic insultații lui cetitori români.

Numai pe un asemenea temeiu își poate permite ziarul jidano-maghiar să-și braveze astfel pe extrem de răbdurii lui cetitori români.

Dar asta e puțin pentru răbdarea cetitorului român al ziarelor maghiare. Se aruncă ele zilnic insultele la adresa neamului nostru, iar în veninoasele și perfidele rânduri, alături de puterea oficială, se sapă mereu la temelia vieții noastre naționale — și cetitorul român e tot așa de rezistent.

Și poate chiar când redacțiile ziarelor noastre ar cuprinde zeci de muncitori ai

SERENADĂ

După Al. Pușkin.

Sub geam, Inezilla
Eu veghe-ți țin încă!
Greu doarme Sevilla
In noaptea adâncă.

Te-astept acum iară
In mantă albastră,
Cu sabie, ghitură —
O, ieși la fereastră!

Va face-al meu cântec
Să-ți tremure sânul?
L'oi truce prin sabie
Pe Argus bătrânul.

Aruncă-mi tu scara
De fir de mătasă!
Te temi? Ce? Iubirea-mi
Azi rece te lasă?!

La geam, Inezilla
Eu veghe-ți țin încă!
Greu doarme Sevilla
In noaptea adâncă!

Viena, martie 1912.

A. Cotruș.

Plăcerile Opiului

De Thomas De Quincey

— Trad. din original de M. Beza —

Opiul nu dă naștere, în chip necesar, la neactivitate sau toropeală; dimpotrivă, adeseori mă purta în târguri și teatre. Voi admite sincer, totuși că târgurile și teatrele nu-s locurile de priință ale mâncătorului de opiu, când se află în cea mai divină stare a plăcerii lui. Într-o asemenea stare, mulțimile ajung supărațioase; muzica chiar, prea senzuală și grosolană.

În chip firesc el caută singurătatea și tăcerea, ca nelipsite condiții ale extazarilor și ale visărilor acele profunde, cari-s cununa și toiul a ceea ce poate da opiuul naturii omenești.

Eu, care aveam boala de a cugeta prea mult, și a observa prea puțin, și care, dela intrarea în colegiu, căzusem aproape într-o melancolie adâncă, având prea mult mintea la suferințele cercate în Londra, eunoșteam deajuns mersul gândurilor mele spre a face tot ce puteam a mă împotrivi lor. — Eram într'adevăr ca o persoană, care după vechea legendă, intrase în peștera lui Trofonius: și leacurile erau să mă vâr în societate, și să-mi țin gândul într-o necurmată activitate în chestii de știință.

Dar prin aceste leacuri, aș fi ajuns la sigur un ipohondru-melancolic. Mai târziu însă, când îmi recăpătai voia bună, mă lăsați pornirilor mele firești la o viață singuratică. Și, la vremea ceea deseori cădeam în visări după ce luam opiu, și nu odată mi-s'a întâmplat într-o noapte de vară, stând la o fereastră deschisă, într-o odaie de unde puteam contempla marea la o milă de desupt, și puteam stămpâni o vedere a marelui oraș L., aproape la aceeaș depărtare, — mi-s'a întâmplat să rămân dela apusul până la răsăritul soarelui, nemîșcat și fără dorința de a mă urni din loc.

Și atunci, de multe ori mă izbi faptul, că scena însăși era oarecum tipică de ceea ce avea loc într-o asemenea reverie. Orașul L. înfățișa pământul, cu durerile și mormintele lui părăsite în urmă, totuși nu afară din privire, nu pe deplin uitate. Oceanul, într-o veșnică dar ușoară clătinare și stăpânit de o liniște blândă, putea să personifice gândul meu și starea în care se afla. Căci îmi părea că atunci pentru prima oară, aș fi stat la o depărtare, și în afară de huetul vieții; că sgomotul, înfrigurarea, lupta s'ar fi oprit; un răgaz s'ar fi dat ascunselor poveri ale inimii; un sabbat de hodină; o scăpare din trudirile omenești. Aci erau speranțele ce înfloresc în cărările vieții, împăcate cu pacea din mormânt; mișcări ale intelectului pe atât de neobosite ca și cerurile, și totuși pentru toate grijile un calm alcionian: o liniște ce părea să fie, nu urmarea

condeiului, ca și preferatele *mondiale* jidano-maghiare, abonatul român al lui „*Budapesti Hirlap*” ori al lui „*Pesti Hirlap*” tot „rezistent” va rămânea.

Am tot putea noi să-i aducem la cunoștință, în forma lor originală, toate infamiile săvârșite împotriva noastră — el va ține totuși cu orice preț să le citească chiar în coloanele ziarului maghiar, pentru ca să le și răsplătească cu banul său...

Abonați ziarele maghiare!...

INTERNE

Planuri și sondări. Un politician vienez, care însă voiește să rămână necunoscut, publică într-un ziar de seara un articol despre situația politică din Ungaria și despre modul cum ar putea fi rezolvită criza politică ungară.

„In privința rezoluției, afirmă numitul politician, M. Sa monarhul nu acceptază nici o formulă. Dorința M. Sale este, că această rezoluție să fie abandonată definitiv. Unii politicieni din Viena sunt de părerea, că formarea cabinetului să fie încredințată vre-unui membru al partidului muncii. Se vorbește aici despre L. Návay, Alb. Berzoviczy, cont. Albin Csáky și cont. I. Zichy, dar mai cu seamă despre acest din urmă. Se crede, că dacă s'ar putea face ceva, apoi acestui din urmă îi va succede, deoarece în privința votului universal acesta nu este într'atâtă angajat, ca bunăoară Khuen ori Lukács. Dacă și încercarea aceasta se va dovedi zadarnică, atunci se vor face demersuri pe lângă un politician 67-ist afară de partide, care să-și încerce norocul. Propunere concretă nu s'a făcut încă, dar se crede, că aceasta persoană ar fi în caz de nevoie. Al Wekerle, ori bar. Št. Burian deși se fac combinațiuni și despre persoana unui fost secretar de stat care este un militar excelent și un bărbat înțelept, calm și se bucură de popularitate la toate partidele. (Acesta ar fi, după părerea noastră, Fr. Bolgár, fostul secretar al ministrului de honvezi. N. R.) Iată, deci, acestea ar fi eventualitățile normale. Dacă însă viața parlamentară nu va putea fi clarificată în felul acesta, atunci ar urma o surprindere, adevărat catastrofală pentru partidul muncii, având de rezultat absoluta dominațiune a dreptului electoral a lui Justh. Conturile acestui plan sunt încă nesigure. În Viena nu se cugetă încă la persoana lui Kristóffy. Dacă însă contele T. Batthány n'ar fi politician din stânga extremă, el ar fi persoana cea mai potrivită.

Se știe, că Viena ar dori cooperarea cu partidul guvernamental însă cu toate acestea scopul principal al Vienei este crearea păcii și rezolvirea definitivă a reformelor militare. Iar dacă aceasta nu ar fi posibilă din cauza scurtimei timpului, a-

inertiei, ei ale unor puternice antagonisme egale; nesfârșite activități, nesfârșită hodină.

Oh! drept, fin și puternic opiu! Tu, care inimei celui sărac și bogat deopotrivă aduci balsam răcoritor, pentru rănilor ce nu s'or vindeca niciodată, și pentru „chinurile ce duc spiritul la răsvrătire”; elocvent opiu! care, cu retorica tu impunătoare zădarnice faci hotărârile mâniei; și celui vinovat redai pentru o noapte speranțele tinereții, și mâni spalate de sânge; și celui mândru, o scurtă uitare pentru:

rele neîndreptate și insulte nerăsunabile; care, pentru isbânda inocenței suferinde, supui mărturii false la județul visurilor; și confunzi sperjuriul; și revoci sentințele judecătorilor nedrepti: — tu clădești pe temelii întinericului, din fantasticile năluciri ale creierului, cetăți și temple, mai presus de arta lui Fidias și Praxiteles — mai presus de strălucirea Babilonului și Hecatompilos: și „din anarhia somnului cu vise”, chezi în lumina soarelui chipurile frumoșilor de mult îngropate, și fețele binecuvântate din familie, curățite de „necinstirile mormântului”. Tu numai dai omului aceste daruri; și tu ai cheile Paradisului, oh, drept, fin, și puternic opiu!

tunci ea va primi chiar și provizoriul militar. Viena ar primi orice, numai să nu se voiască știrbirea drepturilor coroanei și totodată să se d-lăture obstrucția parlamentară.

Sunt de părerea, declară numitul politician vienez, că în situația gravă criza va mai dura încă multă vreme”.

Suntem informați, că articolul de mai sus este scris de către un politician ungar care în felul acesta voiește să sondaze părerea Vienei în chestia rezolvirii crizei politice din Ungaria.

Rezoluțiunea duumviratului Khuen-Apponyi. Sub acest titlu ziarul „*Neue Freie Presse*” se ocupă în numărul său de azi cu situația politică din Ungaria și între altele despre soarta rezoluțiunii Khuen-Apponyi scrie următoarele:

„Rezoluțiunea în forma și cu textul stabilit de către contele Khuen, în conștințare cu partidul kossuthist, azi poate fi considerată ca abandonată mai cu seamă pentru punctul al 2-lea al acestei rezoluțiuni, care voiește să oprească chemarea rezerviștilor supletori, în cazul amânării ori disolvării camerei.

În Ungaria cucerește tot mai mult teren ideea despărțirii totale a legăturii măiestrite dintre chestia rezoluției și reforma militară.

Dacă Ungaria voiește să-și stabilească în mod precis dreptul de recomandare al recruților, atunci ea trebuie s'o facă aceasta pe cale legală cu aprobarea și sancționarea Coroanei.

Condițiunea cea mai principală a oricărui încercări referitoare la rezolvirea crizei este abandonarea rezoluțiunii.

Cel dintâi pas al M. Sale monarhului în privința rezolvirii crizei — după părerea unor politicieni bine informați — va fi, că M. Sa va autoriza din nou pe cont. Khuen cu formarea cabinetului.

În cercurile partidului muncii se vorbește că, cont. Khuen va primi noua însărcinare numai sub condițiunea, dacă totodată va primi partea M. Sale autorizație în privința disolvării camerei și a orânduirii alegerilor noi.

O mare piedecă a împlinirii acestei condițiuni este, că disolvarea camerei, alegerile noi și acțiunile urgente ale camerei noi ar întârzia înfăptuirea reformei militare, fără de orice obstrucție, cel puțin cu jumătate de an. Legea de recrutare nu poate fi amânată pentru noua cameră. Comandamentul militar ar voi să cefetuiască recrutările deja în luna lui iunie.

Justh despre situație. În adunarea generală anuală, ce a ținut ieri partidul justhist, președintele Iuliu Justh a ținut o vorbire mai lungă în care s'a ocupat cu situația politică.

Între altele a declarat că, partidul justhist nu va renunța la obstrucție până când un guvern, indiferent care, nu va prezenta camerei proiectul votului universal și secret. S'a ocupat apoi pe larg cu votul universal pretinzând votarea secretă pe toată linia. A declarat apoi aceluia ce cred că votul universal și secret primejduiește supremația maghiară, că n'au dreptate, căci ar fi o rușine dacă maghiarimea și-ar menține supremația numai prin corupție.

În ceea ce privește primejduirea influenței intelectualilor în conducere declară că intelectualii maghiari și-au pierdut de mult dreptul la rolul de conducători politici, fiindcă acei intelectuali cari azi sunt liberali, mâine independenți poimâne în partidul muncii nu sunt demni pentru conducere.

Să credem că într'adevăr Justh voiește acel vot universal cinstit pe care ține să'l enunțe în orice ocazie, și pentru care s'a angajat să lupte până la sfârșit, având ca prim scop înzestrarea cu drepturi egale a tuturor cetățenilor acestei țări fără vre-o excepțiune, fie ea de orice natură.

Frumos angajament! Ce rost are însă această supremație... alături cu un asemenea program de luptă. Odată ce vrei drepturi egale pentru toți, e nelogic să ții la o anumită supremație căci în cazul acesta rolul fiecărui element va depinde de număr și calitate.

Iată mai departe și mijlocul prin care voiește să asigure supremația maghiară marele democrat; „printr'o arondare dreaptă a cercurilor electorale.” Cercurile trebuiesc arondate în așa fel ca orașele

să fie favorizate alegând pe deputat cu un număr mic de voturi decât cercurile provinciale. Numărul celor 81 orașe cari au dreptul a trimite deputați ridicându-se la 150 chestiunea supremației ar fi rezolvată.

Partidul autonom din Fiume pentru votul universal. Partidul autonom din Fiume a felicitat în scris partidele independiste și 48-ist pentru ținuta lor. Adresa de felicitare semnată de președintele partidului și de membrii din comitet cuprinde următoarele: Partidul autonom care cuprinde și reprezintă marea majoritate a locuitorilor autohtoni din Fiume, salută cu bucurie acea luptă nobilă și conștientă ce onoratul partid a purtat și care a avut un rezultat strălucit prin îndepărtarea dela putere pe celui mai tipic reprezentant al corupției și teroarei.

Căderea guvernului Khuen sperăm că va însemna sfârșitul acelei epoci de guvernare administrativă, care e rușinoasă și înjositoare pentru orașul nostru și care e cea mai păgubitoare pentru interesele statului-ungar în Fiume. Cetățenii orașului Fiume își pun toată nădejdea în apropiata învingere a votului universal egal și secret, dela care se așteaptă regenerarea politică și economică a Ungariei.

Proiectul partidului kossuthist în chestia dreptului electoral. (Noul ziar săptămânal ungaresc „*Heti posta*” publică în numărul său de ieri următorul proiect despre care numitul ziar afirmă că l-ar fi primit din loc competent:

1. Reforma dreptului electoral se va face pe baza legii școlare a lui Apponyi, așa fel, că în baza acestei legi să aibă drept de vot fiecare cetățean ungar care a împlinit vârsta de 24 ani, este nepedepsit și dacă nu este pus sub acuză pentru crime comise din poftă de câștig, dacă deja de 2 ani locuiește într-un loc și știe cetii și scrie ungareste.

Este foarte ușor de înțeles, că Alb. Apponyi ține ca scaiul de oaie la acest făt al lui, însă e foarte curios, că dispozițiile legii lui el voiește acum să le octroieze și în scopul despoierii drepturilor poporului. În lucrarea sa contele negru este ajutat și de ceilalți conți, deoarece în punctul al doilea se spune:

2. Însă deoarece efectul legii lui Apponyi se va simți numai peste 20 de ani, reforma electorală numai peste 20 de ani va intra în vigoare, iar în timpul acesta rămâne în vigoare dreptul electoral actual făcut pe baza censului.

Deci, după părerea conților popoarele din țară numai peste 20 de ani vor ajunge la maturitatea contemplată de ei, pentruca să li se deie unora niște fărâməturi netrebnice.

3. Înainte de starea aceasta de tranziție, imediat la intrarea în vigoare a reformei va primi drept de vot fiecare muncitor industrial — fără considerare, dacă plătește ori nu dare? — care doi ani neîntrerupți a servit la un singur proprietar și fiecare muncitor în economie, care de 10 ani servește la acelaș stăpân.

Votarea ar fi secretă numai în orașe și în comunele mari, cu populația în majoritate de limba maternă ungarască.

4. În orașele investite cu dreptul de municipalitate, în orașele cu magistrat regulat și în comunele mari, unde numărul populației trece peste 5 mii, dacă majoritatea populației e maghiară, — votarea va fi secretă.

Dar punctul acesta nu oferă destulă garanță în contra naționalităților, deoarece:

5. Impărțirea circumscriptiilor electorale se va face așa, că prin această împărțire să se asigure supremația maghiară și rolul conducător al clasei intelectuale.

Acesta este proiectul original, oricâte demințiri s'ar face. El este medieval, reacționar, ca și însuș partidul kossuthist.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

la banca românească din Gherla, la „Concordia”.
Nîma, la 14 martie 1912.

Al Spect. domn director al ziarului „Românul” cu distinsă stimă

Gheorghe Manu, preot gr.-cat.
Lazar Dumitru, prim-curator.

Precum se vede, dacă publicul românesc, cu mici excepțiuni cărora li-se cuvine toată onoarea, nu s'a prea impresionat de glasul părintelui din Nîma, care spunea atât de frumos în apelul său de acum o lună: „nu sunt liniștit, până nu voi aduce la cunoștința neamului românesc starea tristă în care se află școala noastră, cugetând că a da Dumnezeu și se vor îndura să sară în ajutorul nostru”, în schimb foile ungurești i-au dat atenția cuvenită și l-au și desemnat grijei speciale a vice-comitelui și a inspectorului regesc cu notificarea de a-l interna într'un sanator de boli de nervi.

Dar acest preot împreună cu bravii lui poporeni care luptă de atâția amari de ani pentru salvarea iubitei lor școli confesionale, tocmai în dieceza Gherlei, merită și altă atenție decât aceea a turbaților dela foile ungurești.

Acest preot, în colțul de țară unde luptă, cu atâta virtute pentru legea și limba românească, nu i-ar fi greu să-și poată găsi un mijloc care să-i permită și lui a trăi o viață comodă, fără dușmănie atât de primejdioasă a puternicilor zilei.

Dar nu vrea.

Nu vrea pentru că nu este făcut din pânura putredă a lui Mangra ci este din bronzul acelor păstori umili dar eroici care timp de 18 secole, împotriva tuturor primejdiilor și ispitelor, au păstrat țaranului român legea și limba lui românească în conștiința că va veni o zi de mărire și pentru acest neam mare și îndelung răbdător.

Și părintele acesta din Nîma, care-și dă seamă de nimicnicia vieții noastre de azi față de eternitatea neamului, nu voiește ca dânsul tocmai dânsul să poarte răspunderea pentru pierderea turmei lui încredințate.

Este de datoria publicului român să arate că o asemenea credință nu strigă în deșert.

Atragem dar încă odată atențiunea cititorilor noștri asupra rugămintei părintelui George Manu și a poporenilor săi din Nîma.

Ubolul și-l va putea trimite fiecare la conzistoriul gr. cat. al diecezei Gherlei, pentru școala din Nîma, tractul Szolnok-Doboka, Ungaria.

Trialismul

Sub titlul „Die südslavische Gefahr” („Primejdia sud-slavă”) ziarul „Deutsche Zeitung” din Berlin primește o corespondență din Zagreb în care între altele i se scrie următoarele:

„E dureros, că adevărata mișcare trialistă, care a pornit din centrul ei, din Zagreb, într'atâta a progresat în toate țările slave dela sud, încât chiar și prin măsuri teroristice nu va putea fi înfrântă. Probabil, că la început cercurile competente din Viena și din Budapesta nu au dat destulă atențiune acestei mișcări și nu s'au grăbit să înfrâneze cu energie manipulațiunile revoluționare ale slavilor de sud, din Zagreb și Sarajevo. Demonstrațiunile actuale din diferitele orașe ale Bosniei și Dalmației dovedesc neîndoios răspândirea tot mai amenințătoare a mișcării trialiste, deoarece lozincă acestor demonstrațiuni nu este numai „Jos Ungaria!” ci și „Trăiască Croația independentă!” „Trăiască trialismul!” „Traiască regatul sud-slav!” Actualmente strigătul în contra Ungariei este nu-

mai un simplu pretext, numai un mijloc, pentru că cu atât mai ușor să se poată săvârși munca de sobol în scopul trialismului.

Corepondentul numitului ziar afirmă, că agitația aceasta este alimentată dintr'un fond secret din Zagreb, și că autorii intelectuali ai ei sunt a se căuta în Zagreb. Corespondentul acesta este informat, că tumulturile acestea vor dura până la căderea regimului lui Cuvaj și până la venirea la putere a unui regim mai binevoitor față de croați. Lozincă croaților este: *desfacerea de către Ungaria*, iar până atunci în Croația nu va fi liniște.

La întrebarea corespondentului că la care țară vor să aparțină croații după desfacere, pretinsul informator i-ar fi răspuns, că: ori Austriei, ori... și aci făcând un gest larg și strângând din umeri acesta și-a întrerupt vorbirea.

Autorul articolului din „Deutsche Zeitung” semează a se lua măsurile cele mai energice pentru reprimarea acestei agitații primejdioase, care tindește descompunerea monarhiei austro-ungare și înființarea unui înfricoșat regat slav.

Din camera austriacă

— Reformele militare —

Viena, 20 martie n.

Astăzi, reichsrathul a continuat desbaterile reformei militare. Primul orator a fost

Georgi, ministrul apărării țării. Oratorul respinge acuzele deputatului Klofac în contra celor doi ofițeri, cari afirmative ar fi batjocorit națiunea boemă. Referitor la acuza lui Klofac, că un locotenent din Komárom ar fi cântat în casina militară cântări vătămătoare, din raportul comandantului garnizoanei reiese, că acele cântări au de conținut glume nevinovate, cari nu pot fi considerate ca batjocoritoare la adresa poporului boem.

Markhl: Parlamentul austriac trebuie să dovedească în mod hotărît, că își știe și vrea să-și apere influința și cuvântul decisiv, ce-i compet lui. (Aprobări). Nu se mai poate tolera, că Austro-Ungaria să rămână și mai departe în urma celorlalte state ale Europei. Armata noastră reclamă aranjamente și promovări noi, dar ea mai cu seamă pretinde urcarea contingentului.

Din punct de vedere economic importantul serviciu militar de doi ani și multele ușurări, cari trebuiesc asigurate prin lege, merită să fie apreciate atât de dincoace cât și de dincolo de Laita. Oratorul întreabă, că acei de peste Laita aprobă ei oare împedecarea stării de apărare necesară prin politica gravaminăla condamabilă. Oratorul condamnă proiectul de rezoluțiune, deoarece acesta ar face posibil ungușilor, ca aceștia în scopul stoarcerii vre-unei pretențiuni a lor, să distrugă contingentul de pace și capabilitatea de rezistență a armatei în cazuri serioase.

Nu se poate permite a se lega chestia comună militară cu chestia reformei electorale (Aprobări).

Ar însemna o provocare a parlamentului nostru faptul, când guvernul și partidele de peste Laita ar debate asupra chestiilor importante ale proiectelor militare așa fel, ca și cum parlamentul austriac nici nu ar exista în lume.

Ungariei cu tot dreptul i-se poate aduce acuza gravă, că acolo nu se cugetă nimeui, cât de mult strică autorității și situației de mare putere scump plătită a monarhiei, dacă factorii competenți ai ambelor state nu se înțeleg tocmai în chestiile celor mai importante mijloace de apărare.

La redactarea legii militare s'a avut în vedere deosebita senzibilitate de autonomie a ungușilor, dar s'a uitat că prin aceasta se primejduiește chiar unitatea necesară a armatei noastre. Articolul 80 al legii penale militare sdrobește iarăș o petricică din zidirea comunității. Atitudinea ungușilor față de proiect lovește în chiar interesul lor propriu, deoarece ei au nevoie de o armata comună capabilă de luptă. Atitudinea aceasta a lor este o adevărată politică de aroganță.

Oratorul își încheie discursul cu dorința, că în sfârșit acei de peste Laita să înceteze lupta în contra reformei militare, deoarece în adevăr proiectul reformei militare și a codului penal militar este în interesul atât al monarhiei, cât și al populației. (Aprobări și aplauze).

Dr. Smeral: Își începe discursul în limba boemă, apoi continuă în limba germană declarând,

că numai miliția cetățenească servește și apără interesele și libertatea populației patriei.

Fiindcă proiectul nu precizează destul de clar serviciul militar de doi ani, oratorul declară, că nu primește proiectul.

F. Seidel: În numele partidului muncitor german declară, că pentru o astfel de armată, a cărei limbă de regiment nu este permană, el și partidul din care el face parte nu votează nici un nasture (Aprobări). Nimeni nu are nevoie de o astfel de armată, care din punctul de vedere al apărării n'are nici un preț.

Nu primește proiectul.

Din Bucovina

Chestia bisericească

Una din chestiile cele mai arzătoare ce agită spiritele românilor bucovineni este chestia bisericească. Românii din Bucovina stau în fața unei probleme vitale pentru viitorul și prestigiul nostru ca neam. Biserica a jucat și trebuie să joace un rol precumpănitor în viața unui neam. În trecut biserica, la noi românii de pretutindeni a ocrotit, a răspândit și a dat avânt culturii românești. Românii din Ardeal, din Bucovina și cei din Macedonia se dezvoltă în privința culturală și economică cu ajutorul slujitorilor altarului. Numai în România politicianismul partidelor a cam înstrăinat biserica de rosturile sale hotărâtoare în dezvoltarea firească a neamului nostru. Mai ales în Ardeal preoții au fost conducătorii și luminătorii poporului român în curgerea tuturor vremurilor. Când nobilimea s'a înstrăinat și a trecut în rândurile stăpânitorilor de altă limbă și de altă lege, a rămas preotul tovarăș al țaranului și împreună cu acesta a îndurat amarul sortii, a întâmpinat cu resemnare creștinească vitregia vremurilor năprasnice și a împărțit clipele bune și cele rele în fața aceluiași altar și în sudoarea frunței pe același ogor dătător de pâine pentru ai noștri, și pentru asupritorii și dușmanii noștri. Când s'au ivit zorii unei conștiinți luminate de obârșia și rostul nostru ca urmași ai unui popor ce a fost peste toată lumea stăpânitor, dela slujitorii altarului au pornit.

Apostoli înflăcărați și hotărâți pentru luptă și jertfă au pornit în cele patru părți ale pământului românesc și au propovăduit crezul neamului luminat la conștiința de sine fraților ce steteau în amortire și în umilire. Lazăr și alți dascăli trec munții în principate, întemeiază școala românească și dau având puternic deșteptării și conștiinței naționale. În Bucovina vine un alt apostol blând, preotul bisericii și al neamului Aron Pumnul, în vremile de tulburări ale neamului 48 și prin stăruința și cu ajutorul boerilor Hormuzăchești devine profesor pentru catedra de limba și literatura română la gimnaziul de stat în Cernăuț. Astăzi românii din Ardeal și Ungaria și-au asigurat prin marele mitropolit Andreiu Șaguna dezvoltarea lor culturală și națională în cadrele organizației bisericești. Incercările dușmanilor etnici de a nimici această organizație sigură și firească a românilor ardeleni și ungușeni vor rămânea pururea zadarnice.

Și la noi în Bucovina biserica și slujitorii ei și-au avut rostul lor hotărâtor în viața neamului românesc, mai ales dela trecerea Bucovinei la casa de Austria. Poporul nostru nu s'a putut și chiar astăzi nu se poate împrieteni și deprinde cu „beamterul” austriac, om adus din cine știe ce parte a lumii, cu preotul însă a avut legături sufletesti și întotdeauna s'a încrezut în sfatul și poavața lui. E drept că o parte dintre preoți și-au înțeles puțin chemarea lor apostolică, însă nu e vina lor, ci a împrejurărilor. Sărbul Vlahovici și ruteanul Eugenie Hacman nu puteau sa facă ca să avem noi un cler întru toate chemat să-și înțeleagă rostul său de îndrumător și conducător al unui popor ce are o stăpânire străină, căci străini erau și ei de sufletul și aspirațiile neamului ce-l păstoriau. Clerul nostru bucovinean a avut parte de o cultură suficientă teologică și după ce s'a înființat universitatea din Cernăuț, institutul teologic s'a prefăcut în facultatea teologică, astfel preoțimea s'a putut împărțasi de o cultură academică.

La trecerea Bucovinei la casa de Austria biserica noastră a fost dependentă de patriarhul sârbesc din Carloviț și cu toate acestea și-a păstrat aproape până astăzi caracterul istoric românesc.

Cât a fost Bucovina un cerc administrativ al Galiției, biserica noastră era considerată din partea stăpânirii galițiene după patentul de toleranță al împăratului Iosif al II-lea întocmai ca și biserica evanghelică luterană și ca și sinagogile jidovești.

Abia împrejurările politice ale monarhiei după anul 48 ne-au dat și nouă românilor o biserică independentă în Bucovina, care biserică împreună cu slujitorii și școlile ce se țineau de dânsa era susținută din fondul religionar, format din averile episcopiei Rădăuț și cele mănăstirești.

Situația bisericii noastre până la 1867, când s'a proclamat constituția austriacă și dualismul austro-ungar, nu a fost așa de înfloritoare și de sigură, rusneții însă nu au cutezat să răvnească la conducerea bisericii noastre cu caracter românesc. Pe atunci pornise mișcarea ucraină a rusneților tineri din Galiția și prinsese rădăcini și în Bucovina.

După obiceiul lor, rusneții începură a se boci că sunt apăsați și nedreptățiți de români și cereau cu insistență egală îndreptățire în cârmuirea țării și a bisericii. Stăpânirea bucuroasă de mișcarea rusneților, sprijinea cererile lor. Episcopul Eugeniu Hacman, un rutean, împlini într-o câțiva, pe temeiul legilor fundamentale ale statului austriac și în urma insistenței guvernului, unele dintre cererile rusneților. Îngădui în consistorul episcopesc și limba rusnească pe lângă cea română, care era cea oficială biserică, și primi și tineri rusneți în institutul teologic, în care limba de propunere era cea română. Când marele mitropolit Andrei Șaguna organiza pe temeiuri democratice și rațională biserica ortodoxă a românilor din Ardeal și Ungaria, se gândi în acele clipe să cuprindă în aceeași organizație temeinică și sănătoasă și biserica ortodoxă a Bucovinei. Boerii Hurmuzăchești sprijineau ideea și năzuințele mitropolitului Andrei Șaguna și, de bună seamă că prin autoritatea acestuia și a boerilor Hurmuzăchești, planul și dorința lui Șaguna s'ar fi împlinit, dacă nătângul și ambițiosul episcop Eugeniu Hacman nu s'ar fi împotrivit și dacă guvernul austriac nu ar fi făcut intrigi.

După anul 48 se începuse o mișcare în Bucovina pentru autonomia biserică și pentru regularea administrației fondului religionar ce era administrat în urma rezoluției împăratului de organele statului. Prin o rezoluție împăratul doria să se reguleze „cauzele generale ale bisericii ortodoxe din Austria pe temeiul propunerilor unui sinod al tuturor episcopilor ortodoci”. La acest sinod a avut drept să ia parte și episcopul Bucovinei și să aducă la cunoștință „păreri și dorințele diecezanilor săi”. Episcopul Eugeniu Hacman convocă o adunare numai a clerului, fără să ție seamă și de păreri și dorințele laicilor, în 17/29 faur 1861. Dorințele acestei adunări erau: 1. Ridicarea episcopiei la rang de metropolie; 2. egală îndreptățire confesională; 3. administrarea fondului din partea organelor canonice; 4. sinoade ale clerului diecezan sub prezidenția șefului diecezei și 5. alegerea a trei candidați de un colegiu alcătuit din 30 de preoți și 30 de laici. Aceștia încă cerură prin o adresă votată de camera principală a Bucovinei în 1863 autonomia bisericii și administrarea averii bisericăști din partea „organelor canonice”. Laicii protestară împotriva organizării bisericăști votată de clerul bucovinean. Ei cereau să ia parte: 1. la alegerea episcopului; 2. la regularea patronatului în biserică; 3. la afacerile școlare; 4. la înființarea și administrarea așezămintelor de binefacere ale bisericii ortodoxe și 5. la afacerile curat economice ale averii bisericăști. Toate acestea se puteau regula numai prin un *congres bisericăesc*, precum îl are biserica română din Ardeal și Ungaria. Lucrul nu a rămas baltă. În camera imperială din Viena își ridică glasul și aduce la cunoștință guvernului cererile și dorințele diecezanilor bucovineni deputatul Samuil Andreievici-Morariu.

În chestia aceasta se ține o adunare numeroasă a preoților și laicilor „din toate stările și din toate unghiurile țării”, în care se cere hotărât

autonomia bisericii pe temeiul § 15 al legii fundamentale de stat, care glăsuște că „biserica însăși să-și administreze averea sa sub controlul guvernului împăratesc”. Ministerul de culte neluând în vedere propunerile consistorului dădu în 1 decembrie 1870 un „emis”, prin care hotărăște convocarea unei adunări preparative alcătuită din 18 preoți și din 18 laici, parte aleși și parte numiți, cari sub prezidenția șefului țării și „cu participarea episcopului să formuleze propuneri” cu privire la modalitățile pentru convocarea congresului bisericăesc.

În 1/13 martie 1871 se convocă adunarea și majoritatea acesteia hotărî:

1. Un congres din 48 de membri, 24 preoți și 24 laici; cei dintâi să fie aleși de clerul monahal și de preoții de mir în 4 colegii electorale; 2. Laicii să fie: a) numiți de împăratul ca patron bisericăesc; b) aleși de ceilalți patroni bisericăști; c) aleși de comunele bisericăști și d) de cele din târguri și sate.

3) Hotărârile să fie valide în prezența a 32 de membri.

Toate propunerile acestei adunări s'au sancționat în 9 august 1871 cu simpla modificare, că pentru ca să fie hotărârile congresului valide se cer numai 25 de membri. Episcopul Eugeniu Hacman însă prin o adresă către ministrul de culte din 26 mai 1871 susține, că congresul e ceva necanonice și nefolositor, și declară, că nici el (episcopul) și nici lociitorul său nu vor prezida congresul, și nu va îngădui să fie el (episcopul) s'au consistorul său membru în congresul bisericăesc. Cât a trăit episcopul Eugeniu Hacman, nu s'a ales nimica cu congresul.

În ianuarie 1873 episcopia Bucovinei fu ridicată la rang de metropolie și episcopul Eugeniu Hacman devine mitropolit, vișul său de aur. În martie a aceluiaș an moare, și urmașul său, arhimandritul de scaun, Teofil Bendela ceru în 13/25 sept. 1874 convocarea congresului. În august 1875 moare mitropolitul Teofil Bendela și îi urmează Teoctist Blajevici. Acesta susține, că „un congres bisericăesc, în a cărui competență... ar avea să cadă numai afacerile privitoare la interesele comunelor bisericăști pentru mitropolia întreagă în scopul unității organice, nu este de neapărată trebuință.” Congresul bisericii noastre s'a convocat abia sub marele nostru mitropolit Silvestru Andrievici-Morariu în 14/26 iulie 1882. În trei ședințe ce le-a ținut s'a votat „statutul pentru congresul bisericăesc” și „regulamentul de alegere” pentru acest congres. Alegerea capului bisericii și administrarea fondului religionar au fost șterse dela ordinea zilei.

Toate încercările de a mai convoca congresul bisericăesc au rămas până azi zadarnice.

După marele și energeticul mitropolit Silvestru Morariu, sub a cărui păstorire s'a ridicat și și-a păstrat biserica noastră caracterul istoric românesc, a urmat micul în fapte și slabul de fire Arcadie Ciupercovici. Sub păstoria acestuia biserica noastră a ajuns la grea cumpănă și la amară umilire. Îngrișta și voința guvernului era pentru mitropolitul Ciupercovici dogmă și împlinia orice cerere a guvernului care ocrotia și sprijinea din răspuneri pe rusneți pe seama și în dauna românilor. Sub repausatul Ciupercovici de tristă amintire era să se vândă statului pe un preț de nimica moșia Rădăuților a bisericii noastre, s'au numit profesori rusneți la facultatea teologică fără nici o calificare și s'au numit membri rusneți în consistorul arhidiecezan, astfel, că s'au știrbit prestigiul și s'a alterat în mod jignitor caracterul românesc al bisericii noastre. Urmașul lui Ciupercovici, actualul arhiepiscop și mitropolit Vladimir de Repta, un om învățat, bun și blând, a găsit biserica noastră în mare cumpănă. Rusneții în pofta lor nesăbuită răvnesc egla îndreptățire la cârmuirea bisericii și nu au cruțat nici un mijloc ca să-și ajungă ținta. La orice prilej s'au ridicat glasul și cereau cu toată insistența egală îndreptățire în biserică. Prin broșuri, în întruniri și în corpurile legiuitoare s'au plâns și se plâng mereu, că noi români îi nedrept-

tățim pe rusneți pe orice teren și în deosebi pe terenul bisericăesc.

În 1906 șeful rusneților, Neculaiu Vasileo, a mers cu o deputațiune la guvernul central și la Majestatea Sa Împăratul și au cerut despărțirea arhidiecezei în două, în o dieceză românească și una rusneacă. Învățatul profesor Vasile Gaița și alți prieteni de ai săi erau de părere să ne învoim și noi români cu despărțirea diecezei, căci mai pe urmă va fi mai greu. Unul dintre persoanele marcante ale bisericii noastre s'a împotrivit pe atunci despărțirii, în buna credință că și pe viitor vom fi în stare să păstrăm și să apărăm caracterul românesc al bisericii noastre în Bucovina.

Temerile prevăzătorului Vasile Gaița se adevăresc astăzi întocmai. Rusneții cer mereu egală îndreptățire la cârma bisericii și guvernul sprijinește cererile rusneților tineri, fiindcă voințe să răsplătească patriotismul (?) acestora față de casa de Austria, prin faptul că rusneții bucovineni și mai ales șeful lor, Neculaiu Vasileo, demască și denunță fără cruțare propaganda rusofilă a rusneților bătrâni în Bucovina și Galiția. Guvernul a cerut hotărât mitropolitului nostru să ia în vedere cererile rusneților și să le îndeplinească. Mitropolitul Vladimir de Repta însă se împotrivii cu toată țaria și nu voințe să știrbească caracterul românesc al bisericii noastre. În consecință e datorită tuturor românilor fără deosebire de colorit politic să-l sprijinească pe I. P. S. Mitropolitul și să caute o soluție în chestia bisericăescă prielnică și românilor, o soluție prin care să se păstreze pentru todeauna cât va mai fi suflet de român în Bucovina prestigiul și caracterul istoric românesc în biserică.

Stând lucrurile astfel, ce soluție au români și ce soluție au rusneții și guvernul austriac?— Uitasem să spun că Majestatea Sa împăratul a respins cererea rusneților pentru despărțirea diecezei. Cercurile conducătoare bisericăști ale românilor și clubul național român al deputaților din camera provincială propun următoarea soluție în chestia bisericăescă: Rusneții să fie „demiși” din arhidieceză, să se înființeze o episcopie proprie și independentă pentru rusneți cu reședința în Coțman sau Sadagura și episcopia aceasta să fie numai „in dogmaticis et more spiritualibus” dependentă de mitropolia și arhidieceza română cu reședința în Cernăuț; fondul religionar să fie neatăcut și administrat și mai departe de organele statului și tot din fond să se poarte și cheltuielile pentru episcopia rusneților. În felul acesta mitropolia și arhidieceza ar rămânea curat românească și nu am avea nici un punct de atingere cu rusneții. Numai așa s'ar putea păstra caracterul istoric românesc în biserică și noi am fi în stare să ne dezvoltăm în mod pașnic și sigur pe terenul cultural. Având noi odată biserica noastră națională românească, trebuie să cerem convocarea congresului bisericăesc.

Rusneții cer paritate în consistor, și la conducerea bisericii. Ei susțin, că demiterea lor din arhidieceză este o umilire și înjosire față de români și se împotrivesc despărțirii. Tot împotriva dimiterii rusneților din arhidieceza bucovineană sunt deputații democrați români Aurel Onciul, Florea Lupu, Mihail Chisanovici și Romul Reuț, polonii și arhiepiscopul greco-catolic rusesc din Lemberg.

Ne miră mai mult împotrivirea polonilor care nu e nicidecum motivată. Arhiepiscopul greco-catolic rusneac are tot dreptul să se împotrivescă, de oarece se teme, că mulți credincioși uniți vor trece la biserica ortodoxă în urma propagandei rusofile ce se face de către agenții ruși în Galiția și Bucovina.

Rusneții bucovineni nu voesc dimiterea din mai multe cauze. Pe de-o parte îi sprijinește guvernul și partidul democrat român în aspirațiile lor și ei cred că cu vremea vor deveni ei stăpâni în biserică și peste fondul religionar și românilor le va da o episcopie în sudul Bucovinei, la Suceava sau la Rădăuț. Pe de altă parte rusneții văd și înțeleg

GONDA

▲▲▲ **Stabiliment de vestminte** ▲▲▲
 TIMIȘOARA-CETATE, STRADA HUNYADI nr. 7.
 Cea mai mare casă de tot felul de vestminte pentru bărbați, copii și fetițe.
 Secție pentru comande după măsură. Pânuri originale engleze.
 Prețuri ieftine.

Telefon 451.

că soluția propusă de români nu le e tocmai întru toate prielnică. Prin demitere ar trebui să se declare fiecare credincios ortodox cărei biserici românești sau rusnece vrea să aparțină. Și cum s'a început acum o mișcare de trezire a conștiinței naționale prin satele rusite de puhoiul rusneac venit din Galiția în curgerea vremurilor, de bună seamă, că mare parte chiar dintre rusneci s'ar declara la biserica românească.

Alt dezavantaj pentru rusneci ar fi că centrul lor cultural și de gravitație nu ar mai fi Cernăuți, ci Sadagura plină de jidani sau Coțmanul și în sfârșit dezavantajul cel mai mare pentru ei ar fi, că nu ar avea prilej să se amestece în afacerile noastre și să ne puie mereu piedeci și nici nu ar avea vre-o ingerență asupra averii fondului religios, care pe temeiul actelor și documentelor de dănie ale Voevozilor moldoveni trebuie să fie numai românească. Aceste cauze îi fac pe rusneci să se împotrivescă soluției propuse și admise de români.

Serviciul cel mai mare îl fac rusenilor deputații democrați sau cum se numesc ei naționali țărănești Aurel Onciul, Florea Lupu, Mihail Chisanovici și Romul Reuț. Cum a mărturisit mai zilele trecute un fruntaș rusneac că ei (rusneci) nu au nevoie să se străduiască așa de mult pentru rezolvirea chestiei bisericești în favorul lor (rusnecilor), fiindcă Aurel Onciul și aderenții săi lucrează mai bine pentru ei (rusneci) decât oricare rusneac infocat și intransigent. Soluția lui Aurel Onciul în chestia bisericească este:

- 1) Congresul bisericesc alcătuit jumătate din rusneci și jumătate din români după catastrofa națională al alegerilor pentru camera provincială;
- 2) despărțirea consistorului în două secții, română și rusneacă, prezidată fiecare de un arhieru român respective rusneac și
- 3) fondul religios să fie administrat tot de organele statului. Atribuțiile congresului sunt aceleași ca și ale consistorului actual.

Sfera de acțiune și de competență a fiecărei secțiuni a consistorului este, să îngrijească și să administreze afacerile bisericești din comunele românești sau rusnece. Pentru afacerile generale bisericești și pentru comunele mixte (locuite de români și rusneci) este consistoriul arhiepiscopesc alcătuit din secția română și rusneacă. Despre modalitățile alegerii arhiepiscopului Aurel Onciul nu amintește nimic și nici nu stipulează de ce naționalitate trebuie să fie arhiepiscopul. Foarte ușor se poate întâmpla să devie mitropolit un rusneac și atunci s'a isprăvit cu caracterul românesc al bisericii.

Soluția propusă de Aurel Onciul și primită și de rusneci nu e prielnică nici decum aspirațiilor românești și tinde să stărbescă prestigiul și caracterul românesc al bisericii noastre. Aurel Onciul nici nu poate face altfel, pentru că „dătoarește viața sa lui Neculaiu Vasileo”, românul renegat șeful rusnecilor. Apoi întreaga politică a lui Aurel Onciul și a partidului său democrat a fost și până acum cât se poate de prielnică și folositoare rusnecilor.

Românii de bine ce înțeleg rostul neamului românesc și sunt însuflețiți de idealul acestui neam nu pot îngădui vederile politice ale lui Aurel Onciul, care a făcut și face o politică vânzătoare de neam. Ma întâi ziarul „Revista politică”, al cărei editor am fost eu, a combătut soluția lui Aurel Onciul în chestia bisericească și a propus soluția ce a adoptat-o întreaga preoțime și mai pe urmă și clubul deputaților naționaliști ai țărănimii, ai preoțimii și ai boerimii. Toate frământările și opiniile lui Aurel Onciul de a impune vederile sale în chestia bisericească preoțimii și opinii publice românești au rămas zădărnice. Cei mai aleși fruntași ai neamului și ai bisericii noastre au formulat cererile și au propus soluția cea mai prielnică românilor. În 4-17 iulie 1911 s'a ținut un meeting de vre-o șese mii de români în Cernăuți și au trimis o petiție Majestății Sale împăratului iscălită de peste 16.000 de credincioși români. Aurel Onciul și atunci și-a dat în petec și a cău-

tat să zădărnicească totul, însă nu a izbutit. Guvernul a ținut întru câțva seamă de cererile și dorințele noastre.

Prin moartea vicarului general Miron Calinescu, care a fost un apărător energic al bisericii românești și care vieța sa întregă și-a închinat-o idealului neamului nostru, guvernul caută să împlinească cererea rusnecilor la egala îndreptățire în conducerea bisericii. Aurel Onciul și coialați aderenți ai săi sprijinesc cu toate mijloacele pe rusneci și zădărnicesc în mod revoltător de cinic și de perfid năzuințele fruntașilor bisericești și ai neamului românesc.

Clubul deputaților români naționaliști au convocat adunări populare prin toate ținuturile românești și au hotărât împreună cu comitetul de acțiune în afacerea bisericească, în a cărui frunte stau dd.: academicianul și consilierul de curte T. V. Stefanelli, baronul Eudoxiu Hormuzachi, Nicu Flondor și alți bărbați însemnați și de valoare, să se ție în 25 martie a. c. un mare meeting al românilor în Cernăuți și să se aștearnă din nou cererile și dorințele noastre Majestății Sale. Și de astădată „Foia poporului”, organul partidului democrat, unelțește împotriva meetingului. Nu crnță nici o armă și nici un mijloc. Minciuna și schimonosirea adevărului sunt armele acestui ziar ce stă în serviciul dușmanilor noștri de moarte în tocmai ea și ziarul jidanului Moritz Stekel, „Bukowiner Post”. Aurel Onciul știe prea bine că acțiunea sa e dăunătoare neamului nostru și nu voiește să încete cu dragostea sa nepusă față de ruteni.

În aceste clipe de grea cumpănă pentru biserica și viitorul neamului nostru din această țară, atitudinea anațională și neromânească a deputaților democrați Aurel Onciul, Florea Lupu, Mihail Chisanovici și Romul Reuț este o adevărată trădare de neam și fapta acestor deputați vânduți dușmanilor noștri trebuie înfierată cu toată tăria de orice suflet de român cinstit.

Vasile Lițu.

Criza de guvern în România

Toate foile de opoziție din România vorbesc de o criză intervenită în situația guvernului român.

Știrea aceasta se publică și de către ziarul din Viena în frunte cu „Neue Freie Presse”.

După aceste știri miercuri ar fi avut loc un consiliu de miniștri în care s'a declarat criza.

În legătură cu acestea se fac diferite prognosticuri asupra formării noului guvern.

Se vorbește anume de un guvern de tranziție în frunte cu d. Titu Maiorescu, actualul ministru de externe sau cu d. Teodor Roseti, fost prim-ministru și cu concursul d-lui Take Ionescu.

Alte zvonuri vorbesc de o nouă formație pur conservatoare din care ar lipsi numai dd. Carp, N. Filipescu și Marghitoman. În sfârșit se vorbește foarte mult de un guvern prezidat de d. Take Ionescu.

Presa guvernamentală nu pomenește nimic în această chestiune.

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboșeală dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. Administrația noastră roagă pe toți ceice târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, — să amintească că firma a cetit-o în ziarul „Poporul Român”.

Călătoria împăratului Germaniei

— Intâlnirea dela Veneția —

Viena, 21 martie.

Svonul, că împăratul Germaniei a renunțat la proiectul de călătorie la Corfu este inexact. Iată știri noi asupra acestei călătorii:

Ieri dimineață mareșalul curții germane a raportat telegrafic curților din Viena și Roma, că conform programului stabilit deja de mai nainte împăratul Wilhelm va pleca vineri seara spre insula Corfu.

Călătoria aceasta va avea trei momente politice însemnate. Sâmbătă împăratul Wilhelm va fi oaspetele M. Sale monarhului nostru în castelul din Schönbrunn, iar de aici la orele 9 seara cu un tren special va pleca la Veneția, unde va avea o întrevvedere cu regele Victor Emanuel al Italiei. A treia întâlnire va avea loc pe bordul iahtului cu moștenitorul tronului Francisc Ferdinand.

Dintre aceste trei întrevvederi incontestabil cea din Veneția va fi de cea mai mare importanță actuală.

Ieri a avut loc în Roma un consiliu al miniștrilor, care a durat mai multe ore. După acest consiliu regele Victor Emanuel însoțit de către ministrul de externe San Giuliano a plecat la Veneția.

Se afirmă, că de vre-o câteva luni Italia se pregătește pentru un pas hotărât în chestia războiului african, dar, că Italia a întârziat înlăptuirea acestui plan până după întrevvedere cu împăratul Germaniei.

Se asigură, că întrevvedere dintre acești doi monarhi va aduce o întorsătură decizătoare în privința sorții războiului italo-turc. Cercurile diplomatice privesc cu oarecare optimism această întrevvedere, deoarece se știe, că de-o parte Germania se nuzuește să-și asigure prietenia Turciei, iar de altă parte ea va grăbi încheierea grabnică a ostilităților dintre Italia și Turcia.

Intrevvedere dela Veneția câștigă mai multă importanță și prin faptul, că cu prilejul acesta împăratul Wilhelm va talmăci regelui italian și părerea aliatului lui, a M. Sale monarhului Francisc Iosif.

Știri politice din Viena

Desbaterea reformei militare în parlamentul austriac. — Coroana și criza ungară.

Durere, interesul parlamentului austriac față de desbaterea reformei militare este foarte mic. Aceasta nu se poate îndestul regreta, pentru că ar fi corespuns numai dorinței populației și ar fi fost un act de prudență politică, dacă reprezentanța poporului ar fi luat o ținută foarte hotărâtă față cu chestiile, cari au ajuns în legătură cu reformele militare în urma tacticii partidelor maghiare și a cabinetului Khuen, dar cari propriu nu sunt în legătură cu aceste. Singuraticii oratori desigur au aflat în expunerile lor, tonul potrivit și față cu întâmplările mai recente, care trebuie luat contra maghiarilor, ca aceștia să nu fie momiți în credința lor, că și-ar putea permite orișice, fără că sumetenia lor să nu-și primească răspunsul potrivit din partea factorilor competenți. Mai simțitor am fost atinși maghiarii desigur prin vorbirea deputatului dr. Sommer, ținută la începutul desbaterii asupra proiectelor militare, în numele uniunii naționale germane, de prezent cel mai mare partid în parlamentul austriac. Prin vorbirea aceasta a fost spulberată din temelie povestea, că așa numitele partide „germano-liberale” din parlament ar fi gata să pacteze cu maghiarii dar să mai pună vre-o piedecă politicii maghiarilor. După conținutul expunerilor deputatului dr. Sommer, deabia mai poate fi vre-o îndoială, că nu numai creștin-socialii, ci și celelalte partide germane resping necondiționat nu numai pretenziunile maghiarilor cu privire la armată, ci se înfurează în mod hotărât po-

Licitatie concesionată de autorități și desfacere de prăvălie a văduvei : : :

inokai Tóth Lajos
AARD Józseffőherceg út
(vis-à-vis de casa orașului).

Se află totfelul de stofe
pentru haine bărbățești

litica de maghiarizare, care lucră cu mijloace de vicieșug și volnicie. Critica, care a făcut-o deputatul dr. Sommer ținutei maghiarilor în ascuțitul ei n'a lăsat nimic de dorit și deja de doi ani decedatul dr. Lueger ar fi salutat cu cea mai mare bucurie și îndestulare faptul, când ar fi auxit, că și partidele germane-liberale s'au pus cu trup și suflet pe punctul de vedere al lui în chestia maghiară.

Este de importanța cea mai mare, că chiar acum s'a tras o linie riguroasă de demarcare între politica germanilor și a maghiarilor, pentru că maghiarii au lucrat sistematic în senzul de a convinge pe germanii austriaci, că între ei și maghiari este o strânsă comunitate de interese politice.

În fața afirmațiunilor presei, care stă în legătură intimă cu contele Khuen, că există o posibilitate, a reactivării cabinetului demisionat și că între monarh și personalitățile, cari au fost la el în audiență, se pertractează în primul plan încă tot chestia rezoluțiunii despre chemarea rezerviștilor, află din sursa cea mai sigură, că rezoluțiunea trebuie considerată de căzută și în conferințele de prezent se caută un alt plan pentru rezolvirea crizei; eventual de a încredința conducerea unui ministeriu, care declară deschis și fără nici un gând ascuns, că este gata să execute rezolvirea reformei militare fără nici o concesiuie, să combată pe cale cinstită obstrucția și să facă declarație obligătoare cu privire la rezolvirea reformei electorale.

Viena 19 martie.

Austriacus.

Meseriașii din Blaj

În lunile noemvrie și decemvrie din anul trecut, în fiecare duminică seara, se țineau pentru meseriașii din Blaj conferințe, cari tractau diferite teme: literatură, sociologie șel.

În anul acesta, conferințele iarăși s'au început. În 17 l. c. a fost cea dintâi. A vorbit d. prof. dr. Ioan Rațiu, despre *Trecutul meseriilor și negoțului în orașul Blaj*. O temă foarte interesantă, care deși n'a oferit date multe, totuși ne-a înfățișat bine, icoana meseriilor și a negoțului din trecut în orașul Blaj.

Pe vremea principelui Apaffi — spune d. dr. Rațiu — acest orașel, era numai un mic sat, locuit de vre-o câteva familii străine. Românească era o singură familie.

Baza Blajului românesc de azi, se pune pe vremea episcopului mucenic Inocențiu Micu Clein. El a început să colonizeze aici locuitori români. Și fiindcă voia să se desvolte Blajul, cu deosebire în privința comercială și industrială, a adus comercianți și industriași din alte părți. Acestora le dă pământ și loc de casă, pentru cari trebuiau să plătească o mică taxă, de aceea se numiau și *taxaliști*.

Cele dintâi familii de meseriași au fost *Iminovici, Muntean, Moldovan, Radu, Turcu* șel.

Dupăce Inocențiu Micu Clain merge la Roma, în exil, nu se mai îngrijește nime de acești meseriași. Abia pe vremea episcopului *Rednic* au început să ne mai ridice. Episcopul Rednic, se îngrijea foarte mult de ei. Chiar și pe călugării din mănăstirea sf. Treimi, încă îi silea să învețe câte-o meserie, ca tipografia, facerea luminilor de ceară ș. a.

Erau puțini, abia unul ori doi, cari deprindeau același ram de meserie. Foarte rar mai mulți.

Cu deosebire erau păpucari, croitori, măsurii, fauri, pielari și câțiva neguțători.

Pe la anul 1800, cei mai mulți însă erau tipografi. Dintre aceștia vre-o câțiva veniseră chiar din România.

Lucrau foarte lesne. O păreche de pantaloni o cosiau pentru treizeci-patruzeci cruceri, iar o păreche de cisme de multeori nu era nici cu un floren. Tipografi erau plățiți cu câte șase până în opt floreni pe lună.

E drept, că traiul pe acele vremuri încă era foarte lesne. Un font de carne îl plăteau abea cu un crucer și jumătate, iar o ferdelă de cucuruz cu câte șapte-opt cruceri.

Prăvăliile erau foarte mici. Mai multă marfă, de câtă putea cuprinde fereasta, nu aveau. Numai

mai târziu pe la 1835, trei oameni, își deschid prăvălii mai mari în piața Blajului, și fac avere frumoasă.

Între meseriașii din Blaj, de pe acele vremuri erau și străini. Dintre aceștia mulți s'au romanizat.

Cel dintâiu jidov apare în Blaj pe la 1795, dar nu face mult spor. Jidovii s'au înmulțit în Blaj, numai după 1850, când unul din ei cumpără o moșie frumoasă și își deschide chiar și fabrică.

În ce privește cultura lor, nu erau oameni cu multă carte. De multe ori trebuiau să deprindă și alte lucruri și așa să își neglijeze meseria. Din cauza aceasta nici n'au prea putut înainta și așa li-au luat străinii pe dinainte.

Cu toate acestea, meseriașii din Blaj, au fost singurii, din cari a putut să se desvolte Blajul românesc de astăzi.

Dintre toți se ridică cu deosebire doi: *Ioan Câmpian*, tipograf, care după sistemul de învățământ de atunci, a absolvat și filozofia, și puțină vreme a fost și inspector peste școala de fete, și *George Domșa* compactor, care încă a absolvat gimnaziul. Era un om cu multă pricepere. Câtva timp a fost și notar al Blajului.

Din familiile de meseriași din Blaj, au ieșit și bărbați luminați, ca profesorul *Fogarasi*, canonicul dela Oradea Mare *A. Sarkadi*, canonicul și scriitorul bisericesc *Alexandru Grama* șel.

Aceștia sunt abia câteva cuvinte, prinse așa în fugă, din conferința d-lui prof. dr. Rațiu. Meseriașii din Blaj, îi sunt foarte mulțumitori, că le-a prezentat așa de frumos icoana înaintașilor, pe cari de mult doriau să-i cunoască.

Vremurile s'au schimbat mult. Atunci meseriașii din Blaj erau puțini, cu mai puțină cultură și pricepere. Astăzi însă Blajul se poate mândri cu o cunună de meseriași, cari deprind toate ramurile de meserie. Și dacă totuși mai sunt jidovi în Blaj și încă destul de mulți, cari cu deosebire se neguțătoresc, vina nu este a meseriașilor români, ci a acelora, cari socotesc, că pot să-i sprijinească și pe jidovii, cari umblă să-ți stoarcă și măduva din oase. Meseriașii români din Blaj, prin meșteșugul și lărnicia lor, s'au impus chiar și străinilor. Expozițiunile ce le-au aranjat, la rusaliile din anul 1908, când și-au sfințit și steagul și astăvară, în ocaziunea adunării jubilară a Asociațiunii, au fost admirate de întreagă lumea românească. Reprezentațiile teatrale, concertele și declamările dela seratele ce le aranjează, sunt o frumoasă dovadă, despre inteligența și simțul lor artistic.

Societatea, în care s'au adunat, înainte de aceasta cu *nouă* ani, e într-o stare foarte înfloritoare. Azi are 10 membrii onorari, între aceștia și toți vlădicii românești, 15 fondatori, 38 pe viață, 95 ordinari și 18 ajutători. Dispune de o bibliotecă frumoasă, casă de cetire, și o avere ce trece peste cincisprezece mii coroane. În aceasta sunt cuprinse și fondurile văduvelor și orfanilor de meseriași, a binei și a casei împreună cu hală de vânzare.

Și omul cu inimă mare românească, d. prof. *Gavrilă Precup*, care dela început, conduce cu foarte mult zel această societate și care jertfește timp și chiar și sănătate pentru întărirea și înaintarea meșteșugului românesc, hotărât, va putea spune, nu peste mult, că a ajuns să înfăptuiască, idealul mare, pe care și l-a propus episcopul martir Inocențiu Micu Clain, când a croit viitorul Blajului. Să ajute Dumnezeu.

X.

Scrisoare din Cluj

Un scandal patriotic, care a batjocurit ziua de 15 martie.

Noi tinerimea română din Cluj an de an am avut fericirea de a asista la spectacolul trist, când ziua de 15 martie, — care ar trebui să fie pentru naționalitatea ungurească un praznic de preamărire a adevăratei libertăți, o batjocoresc în modul cel mai nesocotit.

Ași fi trecut peste întâmplarea din chestie, dacă presa ungurească din Cluj nu ar fi pervertit adevărul cu rabulisticii, ce-o caracterizează și nu ar fi prezentat în lumină falsă cele întâmplate.

În Cluj există o localitate, un fel de cămin studentesc sub numirea de „mensa academică” în care își iau vîptul la vre-o 400 tineri universitari dintre cari să nu zic mult, 100 sunt români. Cauza că tinerii nostri cercetează această masă este efi-

nătatea vîptului. Localitatea de jure se află în proprietatea orașului, de fapt însă se află sub conducerea, supravegherea și sprijinul universității. În favorul mesei e dator să contribuie fiecare student în fiecare semestru cu suma de 1 coroană. Institutul își are regulamentul său de casă, în care § 29 enunță, că în localitatea mesei nu e permis să se vorbească decât ungurește.

Un punct atât de vătămător pentru drepturile firești ale omului atât de absurd și de ridicol încât cei, în contra cărora au fost îndreptat l-au ignorat în modul cel mai demn. — Noi tinerimea, română dela început ne-am dat seamă, ceea ce nu le-a venit în minte alcătuitorilor §-ului absurd, că în ale mîncării, nu se face și nu se poate face politică sentimentală, ci numai economică, care am făcut-o noi, — de aceea zi de zi așteptam că își vor înțelege greșala și se vor sili să o repareze până ce e vreme ștergând de bună voie § compromițător aruncându-l pe veci în noianul uitării și a disprețului omului, care vede realitatea și își dă seamă de ceea ce e posibil.

Se vede, că ne-am înșelat și poate ne vom înșela și pe viitor dupăce nu ai dela cine să aștepti.

În ziua de 15 martie la amiazi, când 2 universitari români: Gheorghe Borșan și David Rus, vorbiau între sine la o masă, se apropie de ei Sipós Jenő, un fiu patentat din munții sălbatici ai Secunimii și îi provoacă într'un ton vrednic de om de pe stradă, iar nici decât compatibil cu cultura omului: „ne beszéljenek oláhul, jellemtelen egy népség”.

Cumintenției și judecății calme a celor 2 tineri vrednici este de-a se mulțumi, că s'a încunjurat scandalul, care putea servi de o jertfă fără prihană adusă Idului Martie.

Forurile competente în loc de a reprobă fapta compromițătoare a săciului exclud pentru totdeauna din localul menzei pe cei 2 români — adevăc sunt dați afară, fiindcă au culpezat să vorbească românește.

Faptul, că trăim în stat de drept, ne silește să reprobăm cu toată tăria atentatul de mai sus, care pune o pată neagră pe un institut filantropic cu o menire mai frumoasă.

Singura scăpare de a fi scutiți pe viitor de astfel de tratamente vandalice este ca Asociațiunea să ne vină într'ajutor în timpul cel mai scurt, ridicând căminul studentesc, unde să-și afle adăpost întreaga tin. universit. și unde vom ridica altar limbii, gândirii și simțirii românești.

Aviz, celor ce vor să cunoască concepția strâmbă a libertăților și drepturilor omului din Ungaria — și tutoror celor amăgiți de cuvintele bărbaților de stat din Ungaria, cari afară de graniță își aruncă pielea lupilor hrăpăreți și o îmbracă cea a oilor nevinovate; vestind libertățile și drepturile cari nu există.

Unul dinire cei de față.

Răsboiul italo-turc

Așa se vede, că mobilizările desmintite ale Rusiei și-au avut efectul în Turcia. Ziarul „Tanin”, organul turcilor-tineri, scrie în numărul său de ieri despre răspunsul guvernului italian la nota mediatore a puterilor într'un ton adevărat surprinzător după atitudinea neînduplecată de până acum a Turciei. „Tanin” consideră răspunsul Italiei de important și mulțumitor pentru Turcia, și declară, că va trebui apreciate astfel de proiecte, cari ar apăra autoritatea Turciei.

Tonul acesta dovedește o schimbare a atitudinii de până acum a Turciei.

Așa se vede, că o eventuală cooperare a Italiei cu Rusia și-a avut efectul dorit de către Italia.

100 mii arabi contra Italianilor.

Turin. — Ziarul „Stampa” află din Aden, că Said Idriss, care dispune acum de 100 mii de

INFORMAȚIUNI

Arad, 21 Martie n. 1912.

Mersul vremii

Buletinul institutului meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, pe alocurea ploii și neînsemnată urcare în temperatură.

Prognostic telefonic: vreme schimbăcioasă, pe alocurea ploii, vreme moderată.

Temperatura la amiazi a fost de 6-8 Cels.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe aprilie	Cor.	11'42
„ „ maiu	„	11'44
„ „ octomvrie	„	10'73
Secară pe aprilie	„	9'84
„ „ octomvrie	„	8'75
Cucuruz pe maiu	„	8'70
Cucuruz pe iulie	„	8'65
Ovăș pe aprilie	„	9'81
„ „ octomvrie	„	8'37

Salutul păcii

Dlor Aurel C. Popovici și Iuliu Maniu.

„Secția-București a Ligei pentru unitatea culturală a tuturor românilor” ia cea mai vie parte la bucuria întregului nostru neam pentru îndeplinirea unirei dintre frați, pentru care fapt Do. ați pus cea mai românească stăruință.

Să trăiți, iubiți frați!

Să trăiască „Românul”!

Președintele Ștefan Lambru. Secretar Popescu T.

Bistrița. Salutăm cu bucurie restabilirea disciplinei în partid prin pacea încheiată.

Clubul comitatens din Bistrița-Năsăud.

Dr. Ciuta, prezident. Dr. Pop, secretar.

Domnului Vasile Goldiș

Cernăuți. — Cu atenție încordată am urmărit lupta ce ați purtat-o d-voastră și cu mare bucurie am luat act de gestul frumos al grupului tribunist care a depus armele fraterni-

cide și a intrat iarăși în partidul național. Fapta aceasta e de nespusă importanță nu numai pentru românii din Ardeal și Ungaria, ci pentru toată suflarea românească de pretutindene. În clipă hotărâtoare și de grea cumpănă pentru existența și viitorul neamului românesc pe pământul ce l-a apărut acest neam cu sângele său și l-a muncit în sudoarea feții sale, ați știut să lăsați orice ură și orice ambiție la o parte și ați înțeles rostul indispensabil al unității și solidarității naționale pentru lupta crâncenă cu dușmanul de veacuri.

Vă felicităm pe d-voastră, prea stimate d-le Goldiș, pentru curajul și stăruința cu cari ați purtat lupta de întărire și de ridicare a neamului până acuma și vă dorim și de acuma înainte acelaș curaj, acelaș dor de luptă și de muncă și aceeaș stăruință și răbdare întru înfruntarea tuturor primejdiilor și piedicelor ce vi se pun în cale. Nu mai puțin admirăm și gestul grupului tribunist care a înțeles serioșitatea momentului și s'a supus disciplinei partidului național. Aceste fapte sunt o pildă vrednică de urmat.

Dorim din adâncul inimii isbândă partidului național român în lupta grea ce-l așteaptă.

Dr. Piticariu

Vasile Lițu

Dr. Mihail Polit salută pacea românească.

D. V. Goldiș a primit dela bătrânul nostru amic dr. Mihail Polit următoarea scrisoare:

„Iubite amice Goldiș! Mă bucur din inimă, că cearta dintre voi s'a aplanat într'un mod atât de fericit. Vă felicit. La noi sârbii așa ceva este absolut imposibil. Te salut pe tine și pe toți bunii mei amici. Al tău bătrân prieten:

dr. Mihail Polit”.

In atenția colaboratorilor noștri. Facem tuturor colaboratorilor noștri rugămintea de a nu ne trimite niciodată articole prea lungi și tot asemenea lucrări literare originale ori traduceri prea lungi. Numai în cazuri excepționale un articol ori o bucată literară poate să întrecă în întindere două coloane și jumătate de ziar. Urmările nu ne plac nici nouă și nici cetitorilor.

ru a pleca spre Hodeida, adepți se înarmă. a cărei cădere eș ai lui Saïd Idris se află Peste 20 de Hodeida care e apărută la o distanță de Adepții lui Saïd Idris se numai de 4000 iburile dela sud, de lângă înmultesc și pr Mecca.

Enver bey grav rănit

„Secolo” anunță din Cairo, i adresată din Constantinopol că o depeșă ate acum în Egipt, afirmă, că unei persona Enver bey a fost atât de grav în lupta del Constantinopol se nutrește intenția rănit, încă fundamental trupelor turco-arabe de a preda lui Niazi-h

Flota italiană în apele turcești.

Constantinopol. — Ieri înainte de amiazi au fost în apropiere de Tenedos 36 vase de război italiene.

Mobilizări în Rusia.

Constantinopol. — În cercurile guvernamentale se credea, că plănuita îndreptare a frontului franco-persian a fost împiedecată de mobilizările rusești. Ministrul de războiu a făcut o vizită în automobil pe țărmul Mării-Negre vizuindu-se întăririle din apropiere.

Constantinopol. — Ziarele aduc știrea că Ciostolov, fostul ambasador rusesc a vizitat alaltăeri pe ministrul de externe dându-i lămuriri relativ la măsurile trupele rusești, cari au de scop să restabilească ordinea primejduită în provincia persană Azerbejdjan.

Nouă mișcare răsboinică.

Drinapol. — Guvernul turcesc a ordonat ericarea spre Dedeagaci a trenului militar al douăzeci și cincelea, ceea ce formează o nouă mișcare răsboinică.

Opinia publică italiană cere o acțiune mai puternică.

Roma. — Opinia publică din Italia are foarte puțină încredere în mijloacele pentru pace și socotește că este necesară o acțiune militară mai puternică.

Apariția vaselor de războiu italiene în fața Dardanelelor nu se confirmă.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senior

(56)

— Urmare —

Intrebuințarea imperfectului descurajă pe Cicikof, el zise trist:

„Cu două ruble, bun!

— Ah! da, asta-i întocmai ca coțofana lui Iacob de care vorbește proverbul; ea n'are decât o vorbă și o repetă la orice ocazie. D-ta ai ajuns la cifra doi, d-ta poți tot așa de ușor să mergi mai departe. Haide, dă un preț, mai ca lumea.

— Asta-i un câine de om, un diavol, — gândi Cicikof! oricum, n'are să mă ducă el unde nu vreau eu să merg. Ca să-ți fac plăcerea, mai adaog 50 copeici și să sfârșim!

— Fiind că-i așa, la noroc, eu îți spun cuvântul meu din urmă: 50 ruble. Pierd la târg, asta-i o slăbiciune; n'ai să întâlnești nicăiri la un târg oameni așa de buni ca aceștia.

— „Un dobitoc!” — zise Cicikof în sine; și apoi urmă cu jumătate de glas: „De fapt, asta însemnează să te frământă pentru o nimica toată; da sănt sute de locuri unde ași căpăta pe degeaba ceea ce eu oper să plătesc aici, încântat încă de a

scăpa de ceea ce nu-i decât o povară. Cine ar fi destul de prost, când poate altfel, să plătească dare pentru ceea ce nu există în stăpânirea sa.

— Dar știi d-ta că cumpărări de felul acesta, o spun asta între noi și din bună prietenie, nu prea sânt îngăduite, și că, dacă ași divulga ori dacă nu altul ar divulga lucrul, omul care se ocupă de el n'ar obține nici o încredere pentru contractele de făcut, și ar fi tare expus să nu mai poată trata cu nimeni.

— „Ah! lașul! ce cursă îmi întinde — gândi Cicikof; și luând o mutră din cele mai reci, el zise; „D-ta ești stăpân pe faptele d-tale; cât despre mine, dacă cumpăr, n'o fac asta de fel fiindcă ași avea vre-o trebuință, ci e pur și simplu o idee a mea, și poate că voi urma ideea aceasta, poate că nu; asta, după ceea ce-mi va trăzni prin cap mâne, peste cinsprezece zile, peste trei ani, știu eu? D-ta nu vrei cu două ruble și jumătate? Adio!

— E înțepat! e sgârcit! — gândi Sabakevici. Ei bine, Dumnezeu să ajute, îmi dai 30 de ruble, și le ai pe toate.

— De mult am înțeles eu că d-ta nu vrei să vinzi; adio deci.

— „Dă-mi voie, dă-mi voie!” — zise Sabakevici prinzându-l de până și strivindu-i picioarele. Eroul nostru uitase, vai! să ia seama; se pocăi el pentru asta strașnic, scoțând un țipet de durere și făcând mașinal de trei ori ocolul fotoliului într'un picior.

— Pardon! ah, pardon! îmi pare că te-am vătămat. Șezi, te rog!...

Grăind așa el îl cufundă într'un alt fotoliu fără mare sdruncinătură, ba chiar cu o oarecare îndemânare, semănând, de data aceasta, cu ursul care, dresat de om, știe să se dea de-a tumba, să stea în două labe, ba chiar, prin diferite mișcări expresive, să răspundă la diferite întrebări.

— Eu îmi pierd aici un timp scump, am de lucru aiurea.

— O clipă! Am să-ți spun o vorbă care o să-ți placă. Aici el se apropie și-i zise la ureche, ca și cum ar fi fost vorba despre o taină mare!

— Dai două-zeci și cinci de ruble, și s'a sfârșit.

— Două-zeci și cinci de ruble pentru un suflet? Na, nici măcar trei, nu mai adaog nici o lăscăe la ce am zis.

Sabakevici tăcu; Cicikof tăcu și el. Tăcerea aceasta se prelungi vreme de două minute; mierla numită bolborosi nu știa ce, vorbind cu sine însăși, iar Bagration, de deasupra nasului său de vultur, și a poziției sale ridicate, privea cu cea mai mare atenție ce are să se aleagă de negocierea aceasta.

— Care va fi deci, vorbind serios, oferta d-tale din urmă? — zise Sabakevici.

— Două ruble și jumătate.

— Uhh! zău, pentru d-ta un suflet de om par c'ar fi niște răzătură de hrean. Haide, dă trei ruble și să sfârșim.

(Va urma.)

Dar indeosebi rapoartele de tot felul pe cari binevoiesc să ni le trimită cetitori de ai noștri în chestii de interes public dorim să fie cât de scurte.

Numai așa le putem publica, fiindcă țara e mare și nedreptățile multe.

Dorim ca acești rapoartori ai noștri să-și dea numele măcar redacției. Articole de politică se scriu de redactorii noștri interni și externi însărcinați anume cu asta.

Când un manuscris nu s'a publicat însemnează, că nu se poate publica, iar când nu s'a răspuns însemnează, că am socotit de prisos să mai răspundem și că cel interesat găsește răspunsul în tăcerea noastră. Iar dacă uneori răspunsul întârzie să ni-se ierte, fiindcă țara e mare și nedreptățile multe.

Manuscrisele nu se înapoiază.

Măsuri în contra anarhiștilor. În urma atentatului din Roma, guvernul rusesc a propus guvernelor diferitelor state, convocarea unei conferințe în scopul de a discuta asupra măsurilor prin cari s'ar putea împedea pe viitor atentatele împotriva capetelor încoronate.

Apel. Făcând și anul acesta, de Paști, o excursiune de studii în Italia cu studenții din cl. VII a gimnaziului nostru din Brașov, îmi iau voie a apela la simțul de jertfă a fraților români mei cu stare, rugându-i, să binevoiască a contribui cu cât vreau, ca să se poată bucura de aceasta ocaziunea și unii studenți săraci, dar distinși, cari ar merita să iee parte la excursiune.

Ajutoarele rog a se trimite cel mult până în 10/23 Martie. Brașov, 9/22 februarie 1912. Dr. Iosif Blaga, profesor.

Apropiata logodire a exregelui Manuel. Ziarul „Morgenspost” din Berlin anunță, că exregele Manuel al Portugaliei va pleca în curând la castelul Sebenstein, din Austria de jos, spre a face cunoștință cu principesa Elisabeta de Braganza, care e considerată în general ca logodnica sa.

O școală de dans originală. Fostul director de teatru Albin Hieber din München, a fost arestat. El fundase aci o școală de balet în care perfecționa în dansuri nude fete tinere până la 17 ani. Metoda sa de învățământ consta în faptul, că el însuși conducea învățământul gol de tot sau îmbrăcat cel mult cu un pantalon. Arestarea s'a făcut în urma denunțului că Albin Hieber ar fi comițând atentate imorale asupra elevelor sale.

În fața justiției Hieber a declarat, că e fondatorul noii scene libere populare din Viena și Berlin.

Torpiloare în apărarea unui vapor. Am anunțat încă în numărul de ieri al ziarului nostru că vaporul „S. odra” aparținător societății de navigațiune „ungaro-croată” a fost atacat de artileria turcească de cetate pe când trecea prin fața râului Boian. Ieri seara acest vapor a imbarcat un transport de asbest pentru orașul Abboti și pentru că eventual vasul să nu fie expus unui nou atac îi va petrece și două torpiloare.

Sa constatat, că artileria a deschis focul asupra vaporului din cauza, că prin ceață nu s'a putut vedea ce drapel arborase vaporul, iar partea cea mai mare dintre ofițerii turci au crezut, că e un vapor italian.

O demonstrație la o reprezentație germană. În săptămâna trecută au avut loc mari demonstrații în teatrul Stryj din Lemberg. Juca o trupă germană. Elevii din gimnaziul polonez, cari se aflau în galerie, au organizat o protestare sgomotoasă la sfârșitul reprezentației.

Mai mulți ofițeri au protestat în contra turburării reprezentației, lucru care a dat naștere la o ciocnire între ofițeri și studenți. Poliția a încheiat un proces verbal asupra demonstrației studenților.

Șaizeci studenți cari au luat parte la exercițiile militare, au refuzat să mai aziste pe viitor la aceste exerciții ca o protestare în contra atitudinii ofițerilor.

Ludovic al XV-lea la joc de cărți. Ludovic al XV-lea într-o seară juca un joc de cărți „brelan”.

El avea trei regi, adversarul său patru valetii.

Deși pierase. Totuși adresându-se partizanului său îi spuse:

— De-le Marquiz, ați perdat. Și față de marea marquizului zăugă: Ai trei regi și eu patru. Dar marquizul fără a se emoționa câtuși de puțin îi ripostă:

— În acest caz eu am câștigat. Am patru valetii și eu unul cinci.

Speranțele exregelui Manuel. Ziarul „Figaro” din Paris publică o scrisoare a exregelui Manuel, care mulțumește pentru adresa monarhiștilor portugezi și îi invită să-i rămână devotați. El speră, că va mai răuși odată să stea în fruntea Portugaliei.

Apel către scriitorii români. Rupăm pe toți scriitorii români, cari au la inimă luminarea și cultivarea poporului român, ca din opurile lor — cari le vor crede mai folositoare — să binevoiască a dărui bibliotecii noastre nou înființată.

Dăruirile ne rugăm a-se trimite pe adresa: „Biblioteca parohială gr. or. română din Cintel.” Köröscsente, u. p. Nadab, comitatul Arad. — În numele comunei bisericești: Toader Morar, președintele comitetului parohial.

O tragică demonstrație pentru Abdul-Hamid. Din Salonie vine știrea, că într-o zi a apărut în fața porții dela vila Allatini, — unde, dupăcum se știe este internat exsultanul Abdul-Hamid, — doi turci bătrâni, cari scoțând strigătele de: „trăiască sultanul nostru Abdul-Hamid!”, își infipseră în acelaș timp pumnalele în piept.

Ei căzură imediat jos scăldați în sânge și muriră. Identitatea lor n'a putut fi stabilită până acum.

Groznic accident de automobil. Un groznic accident de automobil s'a întâmplat ieri în tabăra militară dela Aldershot din Anglia.

Automobilul lordului Cochrane a intrat într-un detașament militar gata de plecare. S'a născut o panică teribilă: 7 soldați și un locotenent au fost răniți mortal, iar alte 10 persoane au fost trântite la pământ și s'au ales de asemenea cu răni grave.

În întunerecul ce domnea au avut loc scene groznic.

Mari comenzi de vapoare făcute de Rusia. Contrar tuturor desmintirilor ziarul „Russkoje Slove” declară, că Rusia a făcut într'ad-vâr în străinătate mari comenzi de vapoare. Firma Kramp din Filadelfia ar fi primit însărcinarea de a construi 4 dreadnoughturi, al căror preț se va ridica la mai mult de 100 milioane ruble.

Pogrom contra evrellor în Bulgaria. „Gazeta Viəciorna” anunță din Sofia că niște emigranți ruși din Basarabia au inscenat la Kiustendijil un pogrom contra evrellor, pogrom căruia i-au căzut victime cea mai mare parte din evreii de aci. Rușii au furat parte din mărfuri, iar parte au fost aruncate pe stradă.

Proprietarii prăvăliilor au fost maltratați, iar femeile și copiii bătuti până la sânge.

Peste 200 de persoane fură rănite și trebuiră să fie transportate la spital.

Poliția și jandarmeria au putut restabili liniștea numai după mari efortări și dupăce au făcut uz de arme.

Aviz! Fiecare român de bine, care ar fi lipsă de mașini agricole, motoare cu benzină, forării arme, etc., să cerceteze firma românească Frații Burza din Arad, (Borosbényi-tér). Sprijiniți pe Români!

„Cele mai vestite ghete americane „Vera” se vind numai la firma Buchsbaum és T-sa Arad. Cetiți anunțul de azi.

Teatrul Apolo. Azi, vineri, teatrul Apollo va prezenta următorul program foarte atractiv:

1. Noutăți de cinematograf (actualitate). — 2. Tu să taci numiți (amuzant). — 3. Procesiunea dela Echternach (tablou). — 4. Fotograful (comedie). — 5. Dansul vampirilor (dramă socială senzațională în 2 acte).

Prețurile locurilor: Lojă, de persoană 1 cor. Locr rezervat 1 cor. — Locul I 80 fil. — Locul II 60 fil. — Locul III 40 fil. — Locul IV 20 fil. — Orhestră proprie. — Garderobă.

Începutul reprezentațiilor d. a. dela orele 2 și jum.— 11 noaptea.

ECONOMIA

Comerciu intern

La comerțul intern producătorul și negustorul se află în aceeaș țară și rezultatul din circulație rămâne totuși în țară.

Instituțiile cele mai însemnate ale comerțului intern au fost din vechime târgurile și astăzi: târgurile.

În târg se întâlnesc producătorii și negustorii pentru a încheia afaceri, a schimba bunuri. Întâlnirile acestor două clase în anume zi a săptămânei, târg de sărbătoare, ori în anume zile ale anului, târg de sărbătoare sau iarmaroc (dela nemțescul iarmaroc târg anual).

Băleiturile de odinioară erau imbricate cu festivități religioase și naționale, cum în unele locuri până în ziua de astăzi, unele statelor au regulat aceste târguri și ordinațiuni, făcând toate ordinațiuni care a atrage lumea la ele.

În acest mod, unele târguri au ajuns la mare faimă. Astfel târgurile din Nisny—No, Rusia, Kiachta, Siberia; Sinigaglia, Italia; și Frankfurt a. M. Germania; târgul Moș București etc.

Descrierea lor ne-ar da un volum din mai interesante și eu însumi am cedit cu vârată plăcere, schițe captivante despre fi carele economice amintite.

Cu înmulțirea negusturilor permanente toate orașele, târgurile de mărfuri își pierd însemnătate, Consumatorii având la îndemână atâtea case de comerț, nu au trebuință să se lerge la toate târgurile, căci în tot moment se pot aproviziona comod aproape cu toate mărfurile de cari duc lipsă.

Pentru un singur „articol” târgurile își mențin importanța: pentru vite. Aceste nu se pot cumpăra din prăvălii.

Comerciu extern (internațional).

Atât la comerțul intern, cât și la cel extern sau internațional, scopul e că se desfășoare mărfuri pe prețuri cât de bune. La comerțul extern, producătorul și negustorul se află în țări diferite. Beneficiul nu rămâne tot în o țară. Totuș negoțul internațional se face pe scara cea mai întinsă fiindcă:

1. Orice țară are trebuință de astfel de mărfuri, cari în lăuntrul ei nu se produc;

2. Ori se produc numai cu spese foarte mari;

3. Sunt țări, cari produc atâtea mărfuri, încât piața internă de consum nu le este îndestulătoare, ei sunt avisate la export. Exemple: România, cu cereale și petrol; Anglia, Germania, Franța, cu articole industriale;

4. Alte țări, în urma situației geografice favorabile, mijloceșe negoțul între țări deosebite. Din transit le rezultă profit. Exemplu: România mijlociind transitul între țările din Apus și Orient.

O lege fundamentală a comerțului extern este, că orice import trebuie să-și aibă exportul corespunzător și invers. Adecă importul și exportul trebuie să fie în echilibru. (Egalitatea cererii internaționale). Bine înțeles, importul și exportul nu trebuie să reprezinte aceeaș sumă, căci cantitatea mărfurilor importate și exportate, așa numita bilanță comercială, totdeauna oscilează. Ci însemnează, că importul și exportul corespund bilanței de plată, adecă stării debitului și creditului internațional. Mai pe românește: când o țară exportează mărfuri în valoare mai mare decât importează, valoarea în plus o importează și o primește, în număr. Pentru ea, bilanța comercială și de plată e activă. Țara cu import mai mare decât export țeară cu bilanță pasivă. Diferența trebuie să o exporteze, să o achite, în număr.

(Va urma)

G. T. Todol.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Dr. V. Gael, adv. Csákigorbó. Cu poșta de azi am primit 28 cor., din cari 14 cor. e restanță pe jumătatea anului trecut, 1911. și 14 cor. e abonament pe jumătatea anului curent 1912.

Redactor responsabil: Atanaslu Hălmăglan.

Se caută

o rescătoare

cu IV cl. civ. pentru doi copii. Condițiunile se pot ști pe epistolă la adresa

V. Cartis, proprietar
Szombatság-Rogoz
(Bihar m.)

Sunpicată a mă angaja de

econoamă

la vre. preot, învățător sau funcționar în stare materială mai bună.

Marița Iacob
Arad, Boczkó-utca 8.**Un scriitor**

a aplicare în cancelaria subscrierului pe lângă condițiuni favorabile.

Dr. Enea Andrea, adv.
Nocrich—Ujegyház.**Un candidat de avocat**

a aplicare momentană în cancelaria subscrierului.

Dr. Stefan Chiriloviciu
advocat.
Iia-Murășana (Marosillye).**BINETH****IGNACZ**

ARAD, Szabadság-tér nr. 15.

Atrag atențiunea on. public și recomand magazinul meu bogat asortat cu tot felul de pielării din patrie și străinătate. Comandele din provincă se execută prompt și conștiințios. Pregătesc părți superioare moderne pentru ghete.

Telefon nr. 828.

FISCHER TESTVÉREKfabrică de rolete, îngrădituri, site,
:: rolete de oțel și matrațe ::

ARAD, József főherceg-ut nrul 18.

Fabrica: Kossuth-utca 45.

Recomandă în atenția on. public tot felul de lucruri de branșe, cari se află în magazinul firmei, cu prețuri ieftine.

Îngrădituri dela 30 fil. în sus metru □

Catalog la dorință gratuit.

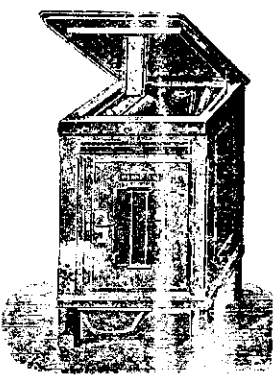
Telefon 557.

Dulapuri de gheață sistem

IGNÁCZ HENNEFELD, brevetateBudapesta VI, strada Gróf Zichy Jenő nr. 5.
(Lângă Váczi-körut).

Înăuntru sunt trase cu plăci artistice de piatră cari nu se ruginesc, nu se oxidează și nu se murdăresc, astfel că chiar și din singularul motiv al curățeniei sunt cele mai recomandabile. Toate dulapurile de până acum sunt învelite în tînchea de ține, cari se răgănește, se oxidează și murdărește, fiind trebuință de o continuă reparație. La cele sistem Hennefeld este exclusă reparația. Nu au cef pentru scurgerea apei, ci în josul dulapului un mic rezervoriu, ur le se strânge apa. Partea unde se pune gheața se poate scoate ușor. Gheața în dulap este la loc uscat prin cecace se ajunge la economie de 60% de material.

Catalog ilustrat gratuit și franco.

Catalog ilustrat gratuit și franco.

Sunt recunoscute de calitatea cea mai bună

GHETELE

pentru domni, doamne și copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociației călțunarii aradani”, și se pot procura :: cu prețurile cele mai moderate. ::

Director: IUSTIN OLARIU.

ARAD, Szabadság-tér nr. 14.

(Filiale în PISKI și CERMEIU).

Cereți și răspândiți

„ROMÂNUL” și „POPORUL ROMÂN”

pretutindeni!

Licitație
concesionată
de autorități**Hoffmann**
Sándor

ARAD, (Palatul teatrului).

Telefon nr. 10.

Vinde

în cantități mari și pe prețuri foarte reduse articole de ::

calitate bună

Cu bani gata va avea rara ocaziune a-și procura orice pe prețuri ce se vor stabili prin învoială obiectele ce ar dori.

Săptămâna aceasta dan-dele și cordele ce au mai rămas.

Vanzarea nu va ținea decât scurt timp.

23 metri pânză 6—6.50, 7—7.50.

Calitate corespunzătoare ori cărui scop.

Șifonuri Schroll de toate calitățile, albituri pentru masă, măsaie și servete cu prețuri scăzute.

Pardesiu pentru dame 7.50—9.50 fl. Se găsește de toate culorile.

Pelerine pentru fete începând dela 2.50 fl.

Rog priviti galantarele mele.

Jupoane de postav pentru femei 2.50 fl. Preț de reclame mai fine 3.50—4.75.

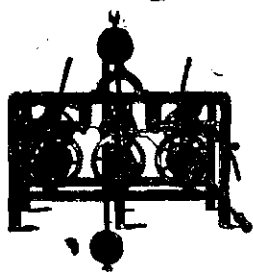
Ciorapi negri și suri pentru copii pe prețuri nimitor de scăzute.

**Primul deposit românesc de
piane,
pianine și
armoniuri**

al profesorului de muzică **T. POPOVICI** în Sibiu strada
Cisnădiei nr. 7 (vis-à-vis de otelul „Împăratul roman“),
aranjat cu instrumente din cele mai bune fabrici. Impache-
tarea și transportul sunt gratuite.

Prospecte și informații se dau gratuit.

Oroloage de turn

Cataloage și specifi-
cări de prețuri trimit
gratis și franco.

pentru palate, case comunale,
fabrici, locuințe private regu-
lează și aranjază mai favorabil:

Müller János,
Succesorul lui Mayer Károly

dela prima aranjare cu vapor a
fabricii de oroloage din
Budapesta, VII., Tököly-ut 52.
(Casa proprie).

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea
sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum
sunt dureri de dinți, sgârceiuri, arsuri, apăsare
în stomac, iritație de vomare, greață, răgăieli, etc.
folosește:

**Purgativul de fiere (epehajtó) de
Rozsnyai,**

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în
vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri
de boală.

**O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.**

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

A R A D.

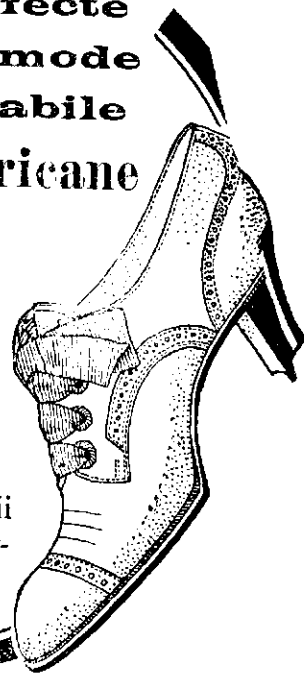
THE VER

Geschlitz geschlitz.

American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

din timpul
modern pen-
tru dame,
domni și
copii se află
numai în
asortimentul
prăvăliei de
ghete, pălării și articlii
de modă pentru băr-
bați alui

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa
ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

CRUȚAȚI și VĂ INCERCAȚI NOROCUL!

In 1 Aprilie va fi proxima tragere a lozurilor de Tisa

cari afară de 2 câști-
guri principale de câte **Cor. 1.80.000** mai au câștiguri
în suma de:

Cor. 2.300.000 în fiecare an și-aduc pe **4%** interese
lângă toate acestea și

De prezent vindem **48** rate lunare **10** coroane
acestea lozuri pe de câte

Ultima tragere va fi în 1930 până la care termin tot lozul
trebuie să se tragă necondiționat cu câștig.

Nici un risc! Toate casele statului primesc aceste lozuri
ca cauțiune. Valoarea lor crește din zi în zi.

Deja după solvirea ratei prime participă cumpărătorul pe
bază listei de rate, — ce i se estradă cu reîntoarcerea poștei, —
la toate tragerile, iar câștigurile sunt în întregime ale lui.

Rata primă vă rugăm a ne-o asigura prin mandat postal.
Pentru acoperirea celorlalte rate punem la dispoziția cumpărăto-
rilor cercuri postale.

Prospecte și explicații trimitem la cerere gratis și franco.

USTREDNA BANCA UC. SPOL., BUDAPEST V., SAS-UT. 24.

Se caută agenți cu proviziune mare.

Vindem apoi de prezent: 1 buc. loz dela „Banca Hipotecară
Ungară“ pe 40 rate à 675 cor. cu 6 trageri anual și cu cel mai
mare câștig din lume de **Cor. 1.000.000**—

NB. La tragerea proxima din

25 Aprilie se va sorți câștigul de cor. **300.000**—
1 buc. loz dela „Pesti Hazai“ pe 36 rate à 5 cor., cu **3 tra-**
geri anual și cu câștigul principal de **cor. 400.000**.

NB. La tragerea proxima din

5 Iunie se va sorți câștigul de **Cor. 200.000**—

Nr. 6566/1912 Martie 3.

PUBLICAȚIE.

Se aduce la cunoștința generală că în zilele notate mai jos ora 9 dimineața se va ține la Pirotechnia Armatei licitații publice pentru aprovizionarea materialelor arătate în alăturata notă. Licitarea se va ține în conformitate cu legea contabilității publice.

Doritorii de a concura pot lua cunoștința de caetul de sarcini în toate zilele de lucru dela ora 8 până la 11:30 a. m. și dela 2 până la 5 p. m. afară de Sâmbetele după amiază.

Concurenții odată cu depunerea ofertelor vor trebui să depună și garanția de 10% din valoarea furniturii, având în vedere că ofertele trebuie întocmite pe serii de materiale cu arătarea în parte a cantităților și cu prețul unitar și total, spre a se înlesni comparațiile, cunoscând că se pot primi oferte și pentru mai puține feluri de materiale din serie sau chiar numai pentru un singur fel.

Supra oferte nu se primesc.

Nu se vor lua în seamă ofertele cari vor conține alte condițiuni decât cele prevăzute de caetul de sarcini și prezenta publicație.

Ofertele neînsoțite de garanția suficientă se vor considera ca neavenite.

Garanția se poate depune în numerar sau în efecte până la suma de lei una mie, iar dela această sumă nu se va primi decât în replica Casei de Depuneri și Consemnațiuni.

NOTA

de licitație ce se vor ține la Pirotechnia Armatei în zilele mai jos notate.

19 Martie 1912

9020 buc. tablă albă pentru agrafe (40 la ladă).

20 Martie 1912

43 pac. nituri de fer.

24000 nituri de fer pentru ferestrău.

45 kgr. sârmă de oțel dela 2 până la 5 m/m.

92400 buc. șuruburi de fer pentru lemn.

80 kgr. cuie de sârmă.

7 pac. ținte de fer.

1400 buc. nituri de aramă.

16 kgr. sârmă de alamă.

118 buc. pânză de ferestru pentru metal.

3 buc. tocile de smirghel.

712 metri pânză de ferestru.

36 kgr. 400 gr. sârmă de oțel epardă de pian.

30 buc. pânză de ferestru pentru ciasornicar.

60 kgr. sârmă de oțel în vergi drepte de 3, 5 m/m grosime.

21 Martie 1912

682 buc. burghie spirale diferite

95 " " " pentru lemn.

320 " " " de 5 m/m.

8 " " " cușite circulare.

1000 bile de oțel.

342 buc. ferăstrae circulare.

28 Martie 1912

3552 buc. pile diferite dimensiuni.

110 " " de carborundum.

825 pile de ciasornicar.

1266 " " de ferestrău.

30 Martie 1912

1000 kgr. cox metalurgic.

31 Martie 1912

5 mc. 200 scânduri de brad.

130 buc. doage de stejar.

88450 kgr. lemne de fag.

56980 kgr. rumegătură de brad.

15 buc. lemn de corn.

2 Aprilie 1912

97831 kgr. plumb.

4050 kgr. antomoniu.

587 kgr. 500 gr. tablă de stanit pt. capse.

45 kgr. cositor.

la parte numai Casele invitate special.

3 Aprilie 1912

9243 kgr. alamă.

256 kgr. alamă în bare de 7, 5 m/m.

1100 kgr. aramă pură.

521 kgr. aramă în bare.

305 kgr. tablă de aramă de 1, 5 m/m.

900 kgr. degetare de aramă pentru cămașa

glonțului de revolver.

186 kgr. tablă de aramă de 1 m/m.

148000 kgr. degetare de alamă pt. tubul Md. 93.

2400 kgr. degetare de alamă pt. tuburi de revolver.

10594 kgr. benzin de alamă pentru capse lat

0, 7 m/m gros 0, 38 m/m.

10 m. țevă de alamă de 22 m/m.

la parte numai Casele invitate special.

4 Aprilie 1912

10 buc. retorte de oțel.

5 Aprilie 1912

48000 kgr. benzi de oțel pt. încărcătoare.

la parte numai Casele invitate special.

7 Aprilie 1912

1825 mt. madipolon.

1275 mt. americană groasă.

957000 mt. șiret alb de 10 m/m lat.

8955 buc. lavete.

0 kgr. 500 gr. bumbac deslănat.

40 mt. pânză de dril de 120 m/m lat.

11 kgr. 500 gr. ață de mătase.

45 buc. mosorele ață de însălat.

1006 organtin de mătase.

720 mt. șiret gris de 25 m/m.

2 kgr. 250 gr. ață nitrată.

46 per. mănuși de piele.

4725 per. mănuși de bumbac.

10 Aprilie 1912

328 kgr. valvolină.

577 kgr. său topit.

170 kgr. vaselină albă.

1235 kgr. vaselină galbenă.

4323 kgr. untdelemn.

2773 kgr. săpun ordinar.

1150 kgr. săpun de glicerină.

45 kgr. unsoare consistentă

210 kgr. hidrol.

10 kgr. vopsea roșie (Fucsină).

1895 kgr. ulei mineral.

45 kgr. ceară galbenă.

3 kgr. 800 gr. unsoare pt. mașini.

5 kgr. vopsea ținober roșie.

1700 kgr. ulei de rapiță.

11 Aprilie 1912

68 kgr. 500 gr. terpenin.

186 kgr. 400 gr. șelak în tăblițe oranje.

8 cutii tibișir în cutii.

11 kgr. tibișir în bucăți.

713 kgr. 230 gr. clei ordinar.

462 kgr. clorat de potas.

1050 kgr. 500 gr. scrobeală albă.

2765 kgr. acid azotic.

8634 kgr. acid sulfuric.

875 kgr. 500 gr. sodă caustică.

1500 kgr. bisulfat de sodă.

193 kgr. 800 gr. mercur

250 buc. tibișir albastru.

960 kgr. amoniac.

128 kgr. parafină pură.

409 kgr. 200 gr. sulfură de stibiu.

25 kgr. gumi mastie.

15 kgr. gumi șandorak.

19 kgr. gumi eleni.

4 kgr. 600 gr. gelatină.

33 kgr. colofoniu.

1 kgr. țipirig.

9 kgr. borax.

4 kgr. carbonat de amoniac.

640 kgr. acid colchidric.

5 kgr. prusiat de potasă.

3 kgr. salpetru.

20 Kfr. federvais.

0, 250 gr. gumă arabică.

16 kgr. nigrosin.

3 kgr. negru de fum.

4950 kgr. clei de palute rusec.

10 kgr. glicerină.

13 Aprilie 1912

1777 kgr. bumbac de șters.

8872 buc. pânză de smirghel.

89 kgr. 100 gr. praf de smirghel.

236 kgr. 800 gr. sfoară de legat.

27 kgr. cânepă.

2146 kgr. alcool cu aldeidă.

2745 kgr. alcool cu șelak.

63 kgr. sare ordinară.

175 kgr. sticlă veche.

0 kgr. 600 gr. bureți pt. șters.

3 kgr. vată.

7000 kgr. petrol regal.

8900 kgr. hârtie veche.

14 Aprilie 1912

4455 buc. periute de vernizat.

91 buc. pensule diferite păr de pore.

82 buc. pensule late pt. încărcătoare.

24 buc. pensule pt. fulminant.

30 buc. perii pensule păr de câmilă.

29 buc. pensule rotunde.

117 buc. pensule pt. mașini.

55 buc. perii pt. șters încărcătoare.

35 mt. perii sârmă pe curea.

90 buc. pensule de zugrav.

20 buc. perii late de 120—140 m/m.

16 Aprilie 1912

5783458 etichete diferite.

18 Aprilie 1912

5 mt. hârtie de calk.

1245 coale hârtie de filtru,

44 kgr. hârtie de gloanțe.

62810 coale hârtie galbenă subțire.

172 kgr. hârtie albă coale mari.

100000 coale hârtie neagră 65/96 cm.

6 kgr. 250 gr. tuș negru chimic.

15 buc. tampoane metalice pt. tuș.

130 coale hârtie vegetală.

11 coale hârtie turnesol.

300 buc. creioane roșii și albastre.

93137 kgr. carton galben.

150 kgr. carton lustruit.

4000 kgr. carton pt. siluete.

130 buc. carton pentru capace.

80 kgr. carton pentru rachete.

19 Aprilie 1912

5000 buc. cărămidă refarcetară.

3000 kgr. pământ refractar.

1000 buc. dale de bazalt.

20 Aprilie 1912

1000 buc. cărbuni electrici A. E. G. ardere îndelungată.

1000 per. cărbuni electrici pt. lămpi diferențiale.

4000 per. cărbuni electrici pt. lămpi.

4500 per. cărbuni convergenți cu lumină albă.

210 buc. cărbuni perii electrici pt. dinamuri având o suprafață de contact pt. 10 Amp. pe c/m².

50 buc. întrerupătoare unipolare rotative pt. 1, 5 amp.

20 buc. abajoare de tablă smălțuite diametrul 250 m/m.

20 buc. portabajoare 60 m/m diametru.

20 buc. nipluri 3/8.

20 buc. nipluri 1/4.

20 buc. siguranțe de porcelan cu bușoane pr. 6 amp.

5 kgr. bandă de izolați schaterton neagră.

2 kgr. bandă de izolație " albă.

200 mt. șnur dublu izolat în cauciuc de 1, 5 dimetru.

400 mt. sârmă de aramă izolată în cauciuc de 2, 5 diam.

40 kgr. sârmă de aramă neizolată de 4 m/m diametru.

200 mt. cablu dublu flexibil izolat în cauciuc de 4 m/m diam.

30 buc. bușoane normale siguranțe pr. 10 amp.

30 buc. bușoane normale siguranțe pr. 6 amp.

30 buc. bușoane normale siguranțe pr. 15 amp.

10 kgr. sârmă de aramă galvanizată 1, 5.

2500 buc. rotile de porcelan dela Nr. 25 la 27.

500 buc. dibluri de fontă cu două rotile mijlocii, distanța între rotile 50 m/m.

400 mt. cablu flexibil de oțel de 6 m/m diam.

30 buc. Duli Edison fără chee.

6 Aprilie 1912

27000 kgr. degetare de oțel pt. cămașa glonțului. la parte numai Casele invitate special.

p. Conformitate
Capul Secției 6-a:

Dimitriu,
locotenent.

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) *Petru Benea*, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb K — 68 litru. Rizling — 70. Roșu — 94.

Vinuri din anul 1910: Carbenet alb K — 90 litru. Șiller K — 56. Rizling K — 58. Rizling și Ruje amestecat K — 54 litru.

Vin din anul 1911 K — 50 și 52 litru. Vinul să expedieze cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni. Pentru calitatea vinului garantez.

Petru Benea
prop. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

TIMBALE!

Timbalele inventate de mine, cele mai moderne, cu organism dublu de oțel, foarte trainice și de o rezonanță deosebită se pot comanda numai dela mine, cu prețurile cele mai moderate, pe lângă garanție de 5 ani.

Mészáros Ferenc,
fabricant de cimbele.
Budapest, VII., Bethlen-u. 39.

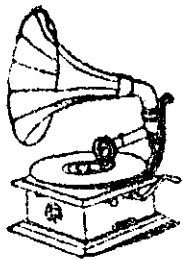
Prețurile, la cerere, se trimit gratis. Corespondența întru cât se poate să se facă în limba ungurească, germană sau sârbă.

Horváth Béni

mehanic

Nagyvárad, Kossuth Lajos-u. 18.

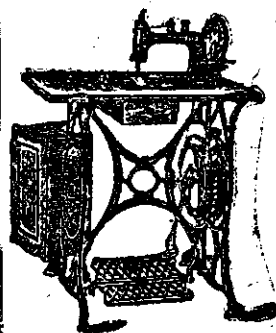
Recomandă în atenția publicului din loc și provincie, atelierul său mehanic aranjat din nou, unde primește comenzi și reparări de lucruri ce aparțin în branșe, precum

Mașini de cusut
Mașini de scris
Biciclete și
Gramafone etc.

Utensiliile acestor mașini le are în depozit.

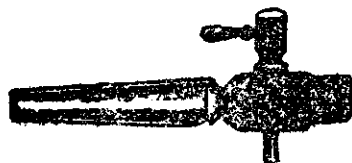
Reparaturile se efectuează repede și prompt.

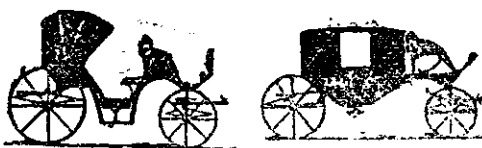
JOHANN SEIBEL

strungărie artistică aranjată pe putere de mașini în

Brașov, Str. Lungă No 45.

Pregătește și ține în depozit dopuri și pipe pentru buți, de cea mai bună calitate, apoi dăcuri, bile și popice pentru biliard și popicarie precum și totfelul de picloare pentru masă, pelângă prețurile cele mai moderate. Celor ce cumpără a doua oară li-se dă rabat.
— Lucrări de ornament. —

KIRÁLY LAJOS

ferar, dogar, șelar și lustruitor.
Aiud—Nagyenyed, Str. Teiușului 14.

Recomandă uzina sa înlocuită cu puteri motorice și lucrative bune, pentru prepararea articolelor de ferărie, șelărie și lustruire cu prețuri ieftine, dispunând de un serviciu prompt, execuție modernă.

Traian Turturean

lăcătuș artistic și de edificii

Bistrița — Besztercze.

10% economie la comanda
— de lucrări artistice. —

Lucrătoare aranjată cu mașini moderne.

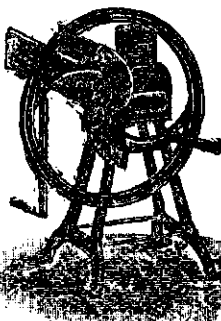
Atențiune la cuptoarele economice de bucătărie vestite în Transilvania. — Catalog și desemnări să trimit la cerere.

Hegyi János,

măestru lăcătuș de lucruri pentru zidiri și de artă.

Atelier de mașini și depozit de mașini agricole.

(Casa proprie) Aiud—Nagyenyed, Strada Tövisi-ut.

Primește ori-ce lucrare de lăcătușerie artistică și pentru zidiri, precum și lucrarea și repararea de mașini agricole și industriale. La acele mașini cari nu se pot executa în atelierul meu, am luat reprezentanța și depozitul, mai multor fabrici, despre a căror fabricații m'am convins în decursul anilor, că sunt neexcepționabile. Rog să se adreseze în ori-ce afacere referitoare la branșa aceasta, la mine, servind ori și cui cu lămuriri. Țin în depozit și mașini de cusut, cele mai bune fabricații, precum și cumpene, cântare, decimale. — Prețuri ieftine. — Catalog gratuit. Se dau cu garanție și condițiuni de plătere și în rate.

Oleu curat de sămânță de Iudae,

pentru mâncat. Se capătă pentru revânzători dela **Lengyel Sándor, Pankota**. La dorință trimit mostre și oferte pentru prețuri.

Numai pentru acei fumători

cari având în vedere sănătatea lor
jertfesc cu 1—2 fileri mai mulți pe zi

Specialitate „Club”

120 foițe 20 tileri

70 foițe 12 tileri

0 cutie tuburi (100) 70 tileri

La sfatul medicilor sunt atât foițe cât și tuburile libere de Bronn și materie de țigar, precum și grăsime (aşanumita „Anbré”) dar totuși ori-ce tub și ori-ce foiță are marca și iscălitura fabricantului „Modiano” împreună cu presiune de apă.

Se poate cumpăra în orice trafic. — Depozit la **Huszerl M. Trafică de specialități, Arad**.

Fischer Testvérek

fabrică de rolete, îngrădituri, site, rolete de oțel și matrațe.

Arad, József főherceg-ut Nrul 18.

Fabrica: Kossuth-utca 45.

Recomandă în atenția on. public totfelul de lucruri de branșe, cari se află în magazinul firmei, cu prețuri ieftine.

Ingrădituri dela 30 fil. în sus metru

Catalog la dorință gratuit.

Telefon 557.

Oltiouri de struguri

expediază, garantând de soiul viță americană, netedă și cu ră-

dăcini, precum și în diferite soiuri, recunoscute de trainice, asortiment bogat

Kakellómenti első szőlőoltvány-telep

Proprietar: **Caspari Frigyes, Medgyes 16.** (Nagykőköllőmező).

Postăți și cereți prețuri curente ilustrate. Din prețul curent se pot ceta scrisori de recunoștință din toate părțile țării; și așa toți cei ce doresc să comande pot cere mai întâiu informațiuni de la persoanele cunoscute așa verbal ca și în scris, despre încrederea ce o pot avea în firma de sus.

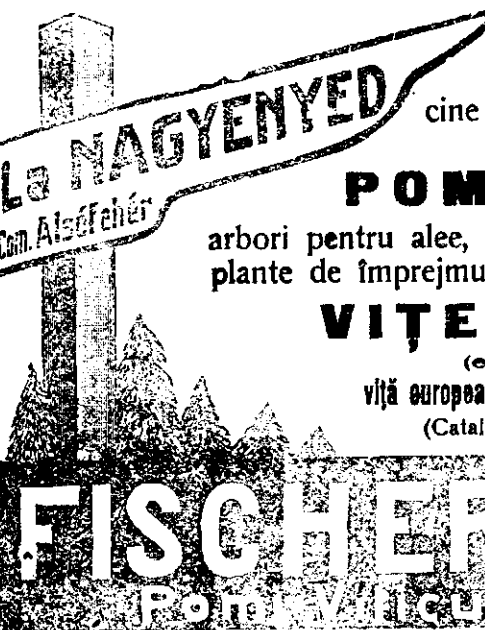
Dacă stropești cu „FORHIN”

- I** - ai mai puțină bătaie de cap,
- II** - a lucru mai puțin,
- III** - a cheltuială mai puțină!

deoarece „FORHIN”-ul este **MICTURA DE BORDÓ** adesea îmbunătățită. Se lipește ușor chiar și de frunzele umede. La orice brumă poți se stropești, nelăsând nici un fel de sediment (drojdie). Multime de scrisori de mulțumiri și recunoștință. Pregătim invenția dr. A. Schenbrant de Rákospalota și Budaörs. Cere prospect gratuit și franco de la fabrica

„FORHIN” BUDAPEST, VI., VAGZI-UT 88.

să se adreseze,

cine dorește a-și procura varietăți autentice de

POMI RODITORI

arbori pentru alee, plante de ornament conifere, plante de împrejmuire, fructe cu boabe, puieti, etc.

VIȚE ALTOITE

(calitate superioară)

viță europeană și americană cu și fără rădăcini

(Catalog instructiv la cerere gratuit).

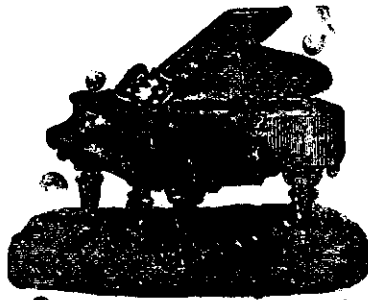
Petrof Antal succesor **Wonka János**

Telefon Nr. 557.

fabrică de piane cesar regale

Temesvár-Józsefváros,

str. postalgai 13. — Magazin în Hunyadi-ut 13.

Liferează:

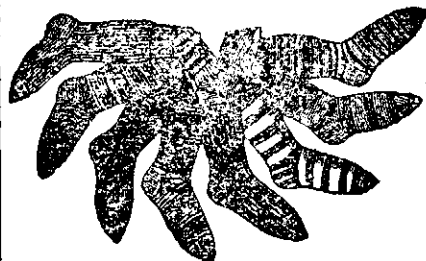
PIANE și PIANINE

efectuate în stilul cel mai modern și execuție promptă.

Profesorii și instructorii de muzică primesc favor cuvenit.

Catalog ilustrat la dorință trimis gratuit și porto franco.

Cumpărați fabricație indigenă!

CARL HEMPER

și fiul,

prăvălie de tricouri și împletituri,

SIBIU, strada Kempel 9.

Recomandă fabricațiile sale pentru cari garantează anume: ciorapi, călțuni, mănuși, jachete pentru dame și copii, ciorapi pentru turiști din păr de capră, haine de copii și alte multe lucruri:

Ciorapi se pregătesc ieftin și bine.

En gros.

En detail.

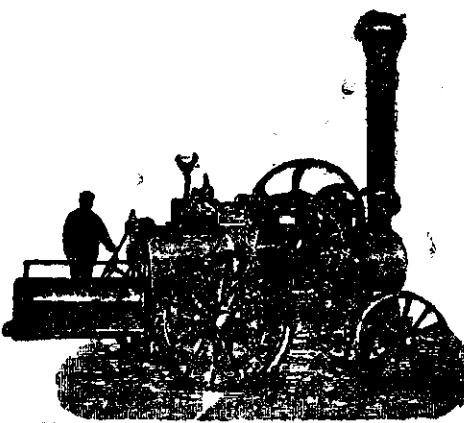
Viitorul e al mașinilor de treerat de sine umblătoare!

Dacă locomobilul d-voastră nu este provăzut cu automat de sine umblător, adresați-vă la fabrica

Friedrich Testvérek

Temesvár-Józsefváros,

unde căpătați ori-ce informații de lipsă. În atelierele acestei fabrici să transformă la an peste 100 locomobile în automobile după cel mai nou sistem și cu piese noi brevetate. — *Mare economie de timp și de bani se poate ajunge cu mașinile aceste automobile.* Mare depozit în locomobile cu aburi. Prețuri ieftine! Condiții favorabile!

Májerszky Barnabás

fabricant de mașini

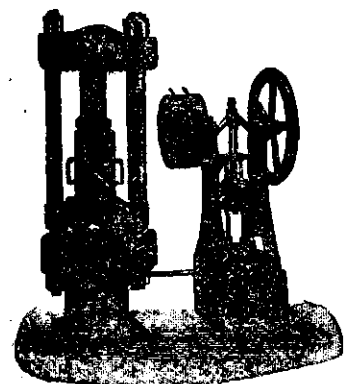
in Nyiregyháza.

Fabrichează după o experiență bogată ca specialitate

prese de olei mănate cu apă.

Plue de olei, construcție simplă ori complicată. Prăjitori de olei pentru încălzire cu aburi ori foc. Teasc pentru sămburi de bostan. Mașini pentru perfecționarea oleiului și aranjamentul complet pentru fabricarea oleiului. Unele de melițat floarea soarelui, ș a.

Exportul până acum în 237 uzine

Itzkovits Gerson, Budapesta, IX.,

Strada Tompa No 14.

Dulapuri de gheață

la cari e necesară gheață puțină, preparate pentru măsurarea vinului și a berei, conducte la pregătirea berei și pentru scurs, în prețuri moderate și serviciu prompt. Intreprindere de accesorii la fabricarea zodei, sticle de Bohemia, sirup de smeură, lămâi și ananas, alabastru și praf de limonadă ș. a. Comandele se efectuează prompt și cu prețuri convenabile.

Pentru bolnavii de stomac!

Tuturor cari suferă de stomac, fie în urma recelii, ori că și-a prea înecărat stomacul, fie că n'are poftă de mâncare, ori mistuie greu, ori că și-a stricat stomacul prin mâncări prea reci, ori prea ferbinți, prin o viață neregulată, având astfel catar de stoame, cărcei, dureri, mistuire grea, le recomandăm:

Vinul aromat Hubert Ullrich,

singurul remediu bun de casă, recunoscut de lumea medicală.

Acest vin aromat este pregătit din burușeni de leac și din vin bun, întărește și dă viață organului de mistuire al omului. Vinul aromat liniștește durerile și intrând în sânge are calitatea de al renoi.

Prin întrebunțarea la timp a vinului aromat se vindecă toate morburile. Astfel să nu întârzie nimeni de a-l încerca. Simptome, ca dureri de cap, răgăieli, arderi în stomac, cari obvin la boalele cronice de stomac, — toate dispar după o scurtă întrebunțare.

NEREGULARITĂȚI DE SCAUN precum și urmările lui, colice, palpitări de inimă, insomnie, suirea sângelui în ficat, hemoroide, se vindecă sigur prin vinul aromat. Vinul aromat influențează în mod hotărât, îndepărtând din stomac și intestine, materiile stricicioase și de prisos.

PALIZENIA, ANEMIA, SLĂBICIUNEA, toate sunt urmările unei grele mistuiri, a unei formări defectuoase a sângelui și funcționării neprielnice a ficatului. Și la astfel de persoane se poate observa: insomnie, dureri de cap, etc. . . . Vinul aromat dă un nou impuls vieții slăbite. Mărește apetitul, ajută mistuirea, regulează schimbarea materiilor în stomac, influențează formarea sângelui, calmează nervii și dă vioiciune. Multe scrisori de mulțumită și recunoștință dovedesc pe deplin aceasta.

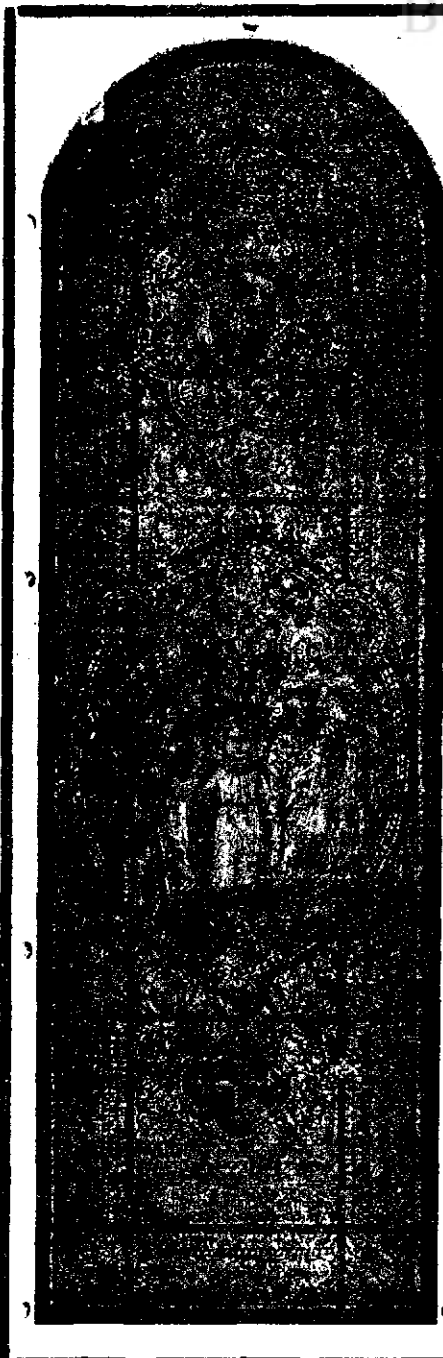
Vinul aromat se poate cumpăra în butelii de 3 și 4 coroane în farmaciile din Arad, Aradu-nou, Glogová z, Gyorok, Ménes, Paulis, Lippa, Hidegkut, Vinga, Székesut, Pécska, Tornyá, Világos, Egres, Nádas, Berzova, Orczifalva, Merczifalva, Sándorháza, Bogaros, Szerb-Szt.-Péter, Perjamos, Szemlak, Szarafalva, Nagylak, Palota, Alberti, Mezöhegyes, Batonya, Marczib, Dombegyháza, Kurtics, Ujszentanna, Pankota, Siliagyia, Taucz, Szlatina, Baja, Kaprucza, Brezstovác, Rékás, Gyarmata, Bruckenan, Zsadány, Szent-András, Kis-Becskek, Mehala, Temesvar.

Trimit de altfel și farmaciile din Arad, vin aromat în ori-ce parte a țării.

Să cereți expres:

Vin aromat »Hubert Ullrich!«

Vinul meu aromat nu e o compoziție tainuită: constă din vin de Malaga 4500, esență de vin 1000, Glycerin 1000, Vin roșu 2400, zamă de tălăș 1500, de ciropșe 3200, Anis rădăcină americană, á 100. — Din aceste se face mistura.

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă.

Budapest,
IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor gr. cat. sunt lucrate în atelierul meu, între cari și ferestrele bisericii noi zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt lucrate în atelierul meu propriu.

Umrath & Comp.

Budapest, V., Váci-körút 60.

Își recomandă fabricațiile sale și anume:

Locomotive de drum de sine umblătoare de 6, 8 și 10 HP.

Locomobile de 3—200 HP pentru scopuri economice și industriale.

Mașine de freerat (îmblătit) cu putere de vapor, motorică, mîna; cu cai și cu mîna; mai departe: plu-guri, grape, tăvăluguri, triore.

<i>Mașine de sămănat.</i>	<i>Mașine de cosit și secerat.</i>
<i>Vânturători.</i>	<i>Zdrobitori de struguri.</i>
<i>Bateze de curățit porumb.</i>	<i>Prese de struguri.</i>
<i>Tocători de paie și nutreț.</i>	<i>Morișche de uruit.</i>
<i>Mașine de tăiat sticle.</i>	<i>Pompe de fântâni și</i>
<i>Tumbe de stropit cu suc de guoi în executarea cea mai bună,</i>	

cu prețuri moderate și condițiuni favorabile de solvire.

Catalog de prețuri românesc trimitem gratis și franco.
Correspondență română.

J. Gottstein, fiul,

prăvălie de piele și accesorii pentru industria de cojocărie, curelărie și ciobotărie

Nagyszeben, Kleiner Ring 5.

Mare depozit de diferite piei lucrate în țară și străinătate. — Specialități de piele. Piele lucioasă și șuturi de piele. Tălpi Vachè și opinci. Fețe pentru cisme și ghețe. Ață pentru mașină și cusut. Școară de cusut albă și colorată. Tort diferit. — Fâșă, barchet, pânză, tălpi de păsă și asbeih, garnitură de gumă și corpi de gumă. Șireturi și postav de curățit ghețele. Cuie de lemn americane. Calapoade pentru ghețe și cisme. Cremă și lac și diferite articole.

Atelier de curelărie, selărie și coferărie:

Orendt G. & Feiri W.

(odinioară Societatea curelarilor)

Sibiu—Nagyszeben,
Heltauerg. Str. Cisnădiei 45.

Magazin bogat în articole pentru căroțat, calărit, vanat, sport și volaj, poclăzi și procovături, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie, cu prețuri foarte moderate. Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vârzobi). — Recomandă pe urmă cei mai buni jamperi de piele fabricație proprie, pentru civili și militari, cari stau strîns lipite pe picior. — Reparările se execută prompt. Mare depozit de hamuri pentru cai dela soțorii cele mai ieftine până la cele mai fine, coperitoare (șofuri) de cai și cofere de călătorie. — Comandele se executăse conștincios.